АНГЛАЙЛИК...
Каттақўрғондаги кичик бир жамоанинг катта ёзишмалари: аризабозликлар замирида нима ётибди? 2-бет

ФИКРЛАЙЛИК...
Вужуд ҳам Марям кабидир. Ҳар биримизнинг Исомиз бор. Бизда ҳам ўшандай дард пайдо бўлса, Исомиз туғилади. Агар дард бўлмаса, Исо ҳам ўз келган йўлига қайтиб кетади; биз ҳам ундан фойдаланишдан маҳрум бўламиз.
Жалолиддин РУМИЙ
3-бет

ҒИЙБАТЛАШАЙЛИК...
Ғийбат гаплар кўпинча... иш кам бўлиб, пул эса ундан камроқ бўлган муҳитда жуда яхши «болалайди».
4-бет

2-57 I-XӢ 1999

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 13—19 январь | № 2 (104)

АЗИЗ ҲАМКАСБЛАР!

Гарчи шу кунларда ўлкамизда қиш ҳукмронлик қилиб турган бўлса-да, ҳадемай баҳор келади!

Кўнгилларга хушнудлик, орзу-тилакларга улуғворлик, ниятларга беғуборлик бахшида этгувчи баҳор!

Мустақиллик ва ҳурликнинг саккизинчи баҳори!

Эзгу орзулар, меҳр-муҳаббат, ҳаётбахш бедорлик баҳори!

Тафаккурнинг янгиланиш баҳори!

Биз соғинган баҳор!

Сиз соғинган баҳор!

''Наврўз'' дея аталгувчи баҳор!

"НАВРЎЗ - БОҚИЙ БАЙРАМ"

Анъанавий танлов Сиз журналистларни яна ижодий баҳсга чорлайди!

Энг яхши таҳририят, энг яхши саҳифалар, энг яхши мақола, энг яхши эшиттиришу кўрсатувлар муаллифлари мазкур танловда иштирок этишлари мумкин.

"НАВРЎЗ - БОҚИЙ БАЙРАМ"

Энг истеъдодли сўз соҳиблари, энг янги талқин, энг самимий таҳлилу шарҳ муаллифларини ғолиблик совринлари кутади!

Сиз баҳорни соғинмадингизми?..

Ўзбекистон оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

ЖИПСЛИК САРИ

"Ишоним комил, яна тўрт-беш йил кейин вояга етган болаларимизни армияга юбориш учун ш-билиш излаб қоламиз"

Камолиддин АЛИОХУНОВ

Бу гапни куни кеча Жиззах туманига сафаримиз чоғи бир оқсоқол айтди. Автобусдаги йўловчилар эса, даставвал эришроқ туюлган бу башоратни сал мулоҳаза қилиб кўришгач, маъқуллаб бош ирғашди.

Ҳа, тезкор замон баъзан бизнинг хаёлимизга ҳам келмаган фаразларни воқеликка айлантиради.

Умуман, Олий Мажлисимизнинг декабрь охирида бўлиб ўтган сессиясидан сўнг армия ҳақида жуда кўп гапирилмоқда. Зеро, сессияда Президентимиз алоҳида таъкидлаб ўтганидек, ҳарбий соҳада ҳам ислоҳотлар жараёни бошланди.

Биз бугунги тинчлигимиз посбонлари бўлмиш солдату зобитларимизни кўпда қадрлайвермай... Армия хусусидаги ум... фикримиз эса чега... куну тун кўз юммай... диган фидойи аскар ё... кўчада камари тўғасин... тиллатиб, шахдам қ... ташлаб кетаётган с... сиймоси орқали... эски, ғижим, ...

14 январь - Ватан ҳимоячилари куни

...шўрлаб кетган ҳарб... босда чуқур қазиётг... икки букилиб пахта... ётган ўспиринсифат... ча тимсоли орқали... шаклланади. Ахир, ... тезроқ кўзга ташл... да. Ҳолбуки, бизни... миямиз - мустаҳка... Фақат мана шундай... а чегаралар дахлсизлиги, барқарорликни сақлай олади. Ахир, соҳибқирон Амир Темур ''Тузуклари''да: ''Сипоҳнинг тарқоқлиги... салтанатнинг кучсизланишига олиб боради'', дея бежиз ёзмаган.

Бизнинг армиямиз аста-секин профессионализм томон қадам қўя бошлади. Шўро давридан мерос хасталик - сон кетидан қувиш анъанасини сифат кўрсаткичи эгаллай бошлаяпти. Илло, армияда хизмат қилганлар ёдида бордир, дейлик, ''десант қўшинлари'' сафида хизмат қиладиган бир аскар баъзан ''стройбат''даги учтўрт йигитнинг ўрнини боса оларди.

Инсонпарвар жамият сари юз тутган мамлакатимизда демократик тамойиллар устуворлиги сезилмоқда. Кўп йиллар мобайнида деярли танқиддан холи зона ҳисобланиб келган ҳарбий хизмат тизимида ҳам демократия шабадалари эса бошлади. Зеро, профессионал солдат бу, аввало, онгли солдат демакдир. Онгли солдат, шубҳасиз, билим ва тафаккур соҳибидир. Бундай кучга эга давлат ўз армияси билан фахрланса арзийди.

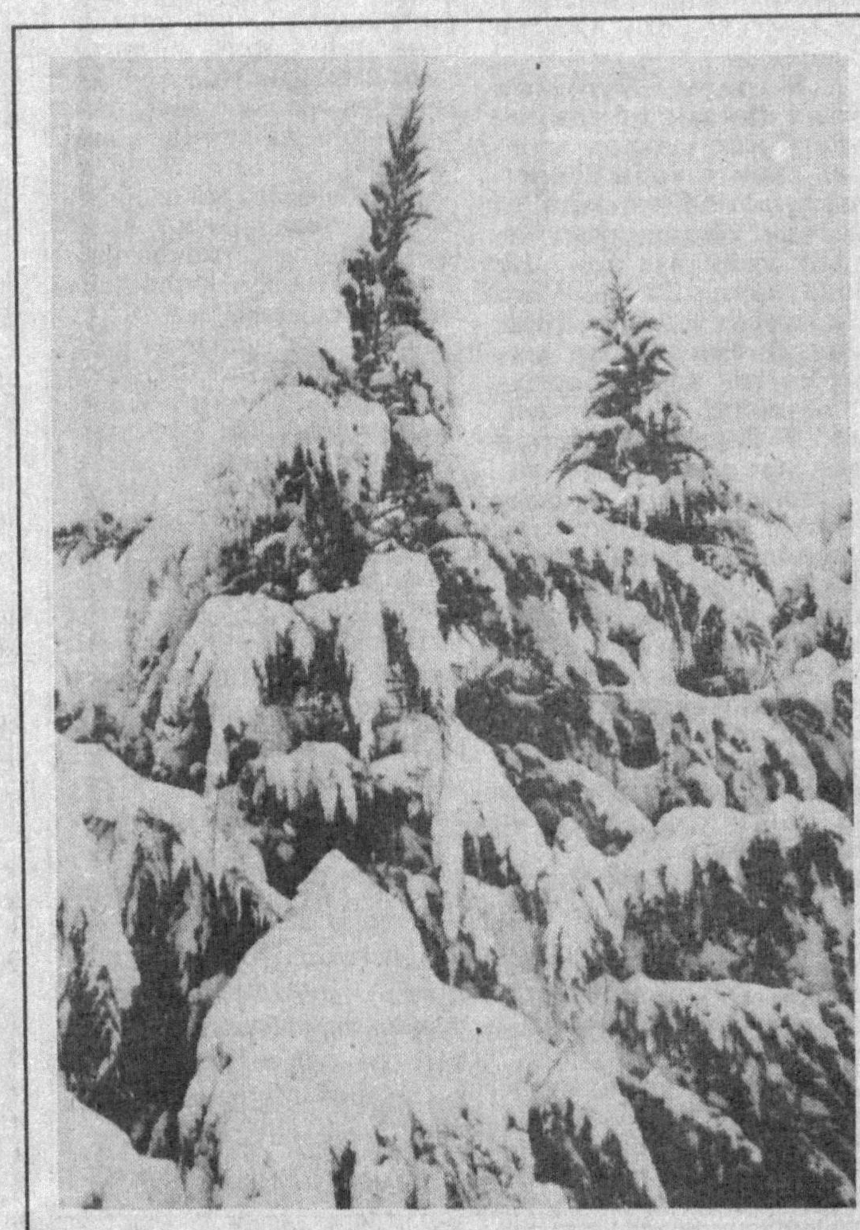

ЙЎҒ-Э!

Итнинг ёмони қатламадан умид қилади

ТЕПАЛИКДА Х... БОРМИ...

Бундан 6 йил муқаддам "Бўкад... топилган эмиш", деган гап т...

Жумбоқ

Мен асли Тошкент вилоятининг Бў... ўсганман, ҳозирда эса Тошкент ша... истиқомат қиламан. Лекин, ота-онам ва қ... кўриш учун деярли ҳар ҳафтада униб-ўсга... Хўжақўрғонга бориб тураман.

Бундан роппа-роса 6 йил илгари, яъ... да қишлоққа келсам, ҳамманинг оғзид... қишлоқдаги бир тепаликнинг тагидан... эмиш. Пахта пункти орқасида жойлаш... лиция ходимлари билан ўралиб, қаттиқ... ганлиги мен эшитган шов-шувнинг беа... лат берарди. Бунинг устига қишлоққа... зимли кишиларнинг қатнаб қолганлиг... аҳамиятга эга бўлган жиддий иш бошла... қолдирмади.

Ҳақиқатан ҳам бу тепалик тўғрисид... дан бери қишлоқ қарияларидан турли... тиб юрардим, бири бу ерга катта ав... этилган деса, яна бири эса қайсидир... кўмилганлиги ҳақида ҳикоя қилишарди...

Шу боис менинг ҳам бу воқеага қи... келгуси ҳафтада қишлоққа келганимда... аллақачон қишлоғимизни тарк этишга... паликда бульдозер билан ковланган... қолганди, холос.

Мана орадан 6 йил ўтибдики, бу... хабар эшитганим йўқ. Қизиқ, мен... билан кўрган нарсалар наҳотки кимни... дий томошаси бўлса, ёки... Ҳар сафар... дан ўтар эканман, унинг яна бир жумб... беихтиёр ўйлаб қоламан. Ҳар бир ин... ўз остонасини ўрганишдан бошлайди... киндик қоним тўкилган она қишло... жуда-жуда истардим. Ўйлайманки, ме... тафсилотларини билишга қизиқадиган... керак.

Ҳурматли таҳририят! Балки Сиз б... олдин бўлган ''ғаройиб воқеа'' сири... сиз. Ажаб эмас, шу билан халқим... доир яна бир янги саҳифа очилса.

...тортар экан, баҳонадир. Б... балки иккалов...

• ДАРД инсон юрагид... сон бу ишни... бўлмас. Дунё... бўлсин, барч... бахт оғочига... ва қуриган да...

Вужуд ҳам... ҳам ўшандай... Исо ҳам ўз к... дан маҳрум б...

• СЕВИЛГ... ҳам севилав... ликнинг бир... гўзаллик ҳам... ган ҳолда б... Мажнуннинг... нлироқ эди... гўзалроқлар... ''Мен Лайли... бир қадаҳ к... шаробга ош... барингиз йў...

...Мен ''Ҳуррият'' газетаси... 25 ноябрь кунги сони... Исмоил Сулаймоновнинг... партиялар нега сукутда?''... мақоласини эътибор билан... б чиқдим. Ҳақиқатан ҳам... ирда тўртта партия бор. ...часи ўз нашрига эга. ...р қаторига яқинда таш... топган ''Фидокорлар''... ртияси ҳам қўшилди. ...им ҳам Халқ демократик ...ртияси аъзосиман. Ростдан олиб қараганда, ...оридаги тўртта партия Мен сенга тегмай, сен

ПАРТИЯЛАР, УЙҒОН! УЙҒОН! УЙҒОН!

Пардабой БУХОРОВ

менга тегма'' деган ақидага амал қилиб келишмоқда. Янги партиянинг қандай иш олиб боришини эса вақт кўрсатади, албатта.

Халқ демократик партиясининг туманимиздаги бўлимининг 4000га яқин аъзоси бор. Бу партияларнинг халқ хўжалигининг биронта соҳаси ё қишлоқ хўжалиги, ё таълим-тарбия, ёки маданий-маиший, умуман олганда, биронта соҳада ташаббускорлиги ёки бўлмаса, танқидий чиқишлари сезиларли даражада эмас.

Биз ҳуқуқий демократик давлат пойдеворини қурмоқдамиз. Бугунги кунда бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтар эканмиз, мазкур партиялар меҳнаткаш халқнинг бозор муносабатларига мослашиб боришида, маънавий, маърифий тафаккурини, мафкуравий онгини шакллантиришда хизмат қилмоғи керак.

Қачонки Самарқанд, Навоий вилоятларидаги каби инсон ақлига сиғмайдиган, иймон, ислом, умуман одоб-ахлоққа тўғри келмайдиган ишларни Президентимиз сир-асрорларигача очиб ташлагандан кейин эл қатори тинглаб, ўқиб: ''Эҳ, чатоқ қилган экан-да ноинсофлар'', дейишдан нарига ўтмаймиз. Бундай ҳолда кишиларнинг партияларга бўлган ишончлари сўниб бориши табиий ҳол.

Бизнинг Косонсой туманида ''Адолат'', ''Миллий тикланиш'', ''Ватан тараққиёти'' партияларининг бор-йўқлигини ҳам билмайсан киши.

Самарқанд, Навоий вилоятларининг ҳокимликлари кечириб бўлмас камчиликларни содир этганида, партия кенгашларидан бизнинг ҳам маълум даражада айбимиз бор деган биронта мард чиққанини билмадик. Камчиликларга ўз вақтида танқидий муносабатда бўлиб бориш ҳар бир фуқаронинг виждони, бурчи деб биламан.

Чунки бу Ватан барчамизникидир!

Наманган вилояти

ВАҚТ ЎТАЁТГАНИНИ УНУТМА...

Чимдим

Умид БЕКМУҲАММАД

Вақт нақадар тез ўтиши ва ундан катта бойлик йўқ эканини фақат кексаларгина англайдилар. Ёшлар эса ҳали ҳаммаси олдинда дея ўзларини овутиб юришади. Ўзини ўзи овутиш орзу ва умидлар сўнмаганини билдиради. Бироқ, ўзини овутаётган пайтда ҳам ВАҚТ ўтаётганини унутмаслик керак.

* * *

Инсондаги куч-қудрат танада меҳмондир. У бир куни келиб ''Мезбон''ни тарк қилади. ''Меҳмон'' билан ''мезбон''нинг мақтаниши аҳмоқликдир.

* * *

Ўзи мукаммал билмаган нарсаларни бировга ўргатиш шу одамнинг аҳмоқлигидан далолат беради. Бу — тарбиясиз ўқитувчининг тарбияли ўқувчига тарбия ўргатиши билан баробар.

* * *

Оллоҳнинг бебаҳо мўъжизаси бўлган одамларнинг ҳайвонлардан фарқи фақат уларнинг ички ва ташқи тузилишидагина эмас, балки, нима учун яшаётганликларидадир.

* * *

Ҳар қандай ғоя, фикр эзгулик томон йўғрилгандагина инсоният тараққиётга эришади. Лекин, эзгулик сари йўналган ғоя назарий асосланиб амалиётга айланмаса, бундай ғоя ўликдир.

* * *

Бу дунёда ҳамма нарсанинг чегараси бор. Шу жумладан, эркинликнинг ҳам. Негаки, баъзиларнинг эркин бўлиши бошқаларнинг эркинлигини тўсиб қўяди. Албатта, бу барчага тегишли эмас. Бироқ ҳаётда ҳамма вақт ўзини эркин ҳисоблаб, бошқаларнинг эркини тўсувчилар кўп бўлган. Шунинг учун ҳам бир инсон эркинлигининг чегараси бошқа бир инсон эркинлигининг чегарасигача давом қилади. Чегаранинг бузилиши эса, иккаласидан бирининг эркинлигини тўсиб қўяди.

* * *

''Ўзгалар устидан кулувчилар ўзгалар кулгусидан қўрқади''. Булар Акутагава айтган майнавозлардир.

ГИЖ-БАДАБАНГ, ШАЙТОНАЛАР!..

Бир гал газета устида рақсга тушишди

Одобли БОЛА

Талабалар шаҳарчасида қайсидир ҳафтанинг бешинчи куни ''Жума оқшоми'' тадбири ўтказилди. Ўша тадбирда антиқа бир рақс ижро этилди...

Аввал даврабошилар йигит ва қизлардан беш нафарини ўртага чорлашди. Уларга жуфт-жуфт бўлиб (йигит-қиз), ерга ёзилган газета (бошқа нарса топилмагандай) нинг икки чеккасида туриб рақсга тушиш таклиф этилди. Йигит ва қизлар бу таклифни рад қилишмади. Шундай қилиб ўйин бошланди. Иккинчи босқичда ''раққос''лар газета устига чиқиб ўйнашди. Сўнгра газеталар икки, уч... беш букланди. Ўйин шартига кўра бир-биридан узоқроқ туришга ҳаракат қилган жуфтликлар даврани тарк этавеWhile ишди. Талабалар эса уларни ўраб олиб, диққат билан томоша қилишди. Сўнгги босқичда қолган жуфтлик — йигит ва қиз ҳамманинг кўз ўнгида бир-бирига ёпишиб рақс тушишга мажбур бўлишди. Ва ғолибликни қўлга киритишди.

Даврабоши ғолиб жуфтликни совға билан тақдирлаб, ''бу ишни фақат мардлар қила олади'', - деди. Талабалар орасида эса шивир-шивир кўпайди: ''Ўйинни зап топишибди-ю, ахлоқий томонини...''

Ҳозирча ана шунақа гаплар.

БИР К...

У ярим аср мук...

...ганда кўйлак топиш... экан. (Ўша давр м... га ассосан раҳбар... этганда марҳумга к... шим кийгизиш маж... рфга киритилган). ...бир миллио... жзни бошқарган р... аҳағал бўлмаган, алб... ичидан, ўша оғир... ар ва урушдан кей... аниш йилларида Ж... дўконма-дўкон юриб... бош излашга кетад... оига қизғанган. Икки... ҳа, халқим, ҳамк... қоларим тезроқ бада... ни тўқ, усти бут бўл... бандан кейин пасон б... беиш менга ҳам яраш... эканлар, раҳматлик. Эллигинчи йилларда... жалик даромади ҳисоб... жалик худуди... шлоқларда тиббий ма... этар, мактаб, бол... Ўрчаси, маданият... Хозеҳмонхона, кўплаб т...

Солиқ инспектори: — Қопдаги совғалари... ...ми, бобой?

Йиғилиш

СПОРТ ЖУРНАЛИСТЛАРИ: КАМЧИЛИКЛАРИМИЗ ЕТАРЛИ

- Нима сабабдан мамлакатимиз миқёсида оммавий ва профессионал спортнинг кенг тус олгани оммавий ахборот воситаларида етарли даражада ёритилмаяпти? Дейлик, спортга муносабат қайси вилоятда қандай йўлга қўйилган? Қандай янги-янги спорт турлари вужудга келмоқда? Қайси вилоятда спортнинг қайси турларига кўпроқ эътибор қаратилмоқда? Вужудга келаётган бири биридан гўзал ва муҳташам спорт саройлари, ўйингоҳлари халқимизнинг кайфияти, руҳи кўтарилишига нечоғли ҳисса қўшмоқда? Жаҳон ва қитъа миқёсида ғолибликка эришаётган спортчиларимиз муваффақиятлари ниҳоятда кенг жамоатчиликнинг, халқимизнинг фахр-ифтихорига айланиб кетмаётганига спорт журналистлари қандай қарамоқдалар?

Президентнинг матбуот котиби **Азамат Зиё** айни шу мулоҳазалар билан бошлаб берган йиғилиш бир қатор газета бош муҳаррирлари ва спорт журналистлари ўртасида қизғин муҳокамага туртки берди, мавзуга доир мулоҳаза, таклиф ва эътирозларнинг ўртага ташланишига сабаб бўлди.

- Яқин-яқингача спорт мавзуида ёзадиган 3-4 та журналист бор эди, ҳозир чин маънодаги спорт журналистлари юздан ошиб кетди.

''Спорт'' газетасининг бош муҳаррири **Ҳ.Акбаров** шу бир оғиз гапи билан мамлакатимизда мустақиллик йилларида соғлом турмуш тарзига, спортга муносабат тубдан ўзгаргани, қолаверса, бу омил матбуотнинг спорт соҳасида ҳам демократлашиш тамойиллари олдинга қадам ташлаётганидан далолат беради. Бироқ...

-Эълон қилинаётган мақолалар, чиқишлар таҳлил қилинса, Ўзбекистон телевидениеси ва саноқли газеталарни истисно қилганда спорт мавзуида асосан ахборот тарзидаги хабарлар билан чекланилади,- деди таниқли спорт журналисти **С.Остонов**. - Чиқишларнинг кўпчилиги футбол ҳақида. Мақолаларнинг тили бир хил, бошқа-бошқа газеталарда гўё бир журналист ёзаётгандек таассурот қолдиради. Кейинги йилларда озмунча муваффақиятларга эришилдими, лекин ғолибларимиз ҳақида фахр-ифтихор туйғуларига тўлиб-тошган, кенг халқ оммаси томонидан қизиқиб ўқиладиган мақолалар яратилмади. Мисол учун 12 ёшли Ҳамроқулов шахмат бўйича жаҳон чемпиони бўлди. Бангкокда бўлиб ўтган олимпиада ўйинларида 40 та медал олинди - бу, 40 та мақола, 40 та кўрсатув, 40 та очерк яратилишига мавзу бўлмасмиди?..

- Спортга алоҳида мавзу сифатида ёндошиш зарурлиги сезилмоқда. Янгича ёндошиш эҳтиёжи ортмоқда, - деди **Ҳ.Носиров** (''Ўзбекистон овози'').

- Чет элларда бўладиган мусобақаларга журналистларимизнинг кўпроқ боришларини уюштириш зарур (**Х.Абдуллаев**, ''Ишонч'').

- Спорт журналистлари уюшмасини ташкил этиш керак (**Н.Мусомов**, ''Халқ сўзи'').

- Телевидениеда спорт мавзуида ёзадиган журналистларни тайёрлаш, махсус дастурлар вужудга келтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Спорт тадбирларини телевидение, радио ва газета журналистлари ҳамкорликда ёритсалар яхши натижа беради деб ўйлайман. (**Ш.Муҳаммаджонов**, ЎзТВ).

- Ахборот тарзида ёзилган мақолалар етарли, лекин мумоли, таҳлилий чиқишлар оз (**С.Левченко**, ''Ташкентская правда'').

Президент девони Ахборот маркази раҳбари **С.Ҳакимов** аксарият журналистларга хос бўлган камчиликни умумлаштириб муаммонинг индаллосини айтди:

- Ҳар биримизнинг ишимизда изчиллик етишмайди, яъни ишни системали ташкил этишда оқсаймиз. Маҳоратнинг ортиши ҳам, муаммоларни атрофлича ва чуқур қамраб олиш ҳам ишни изчил йўлга қўйган журналистгагина насиб этади.

Йиғилишда иштирок этган бош муҳаррирлар ҳам мазкур суҳбатнинг ғоятда фойдали бўлганини эътироф этишди. Пировардида, Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси қошида спорт журналистлари клубини ташкил этиш, Республика давлат Спорт қўмитаси билан ҳамкорликда спорт журналистларининг семинарини келишиб олинди.

Жиноят

ВАҲШИЙЛИК

Ота ўз ўғлини беш кун давомида қийнаб ўлдирди

Якшанба. Наманганнинг тор кўчаларидан бирига "Тез ёрдам" ўқдек учиб кирди. Уй эгалари машина томон интилишди. Аммо боланинг жони узилганди...

Азадорлар йиғи-сиғиси остида урф-одатимизга кўра майййитни тезроқ қабристонга элтиб қўйишни ўйлашарди. Бироқ болани тиббий кўрикдан ўтказиш шарт эканлигини эшитишганда, улар бесаранжом бўлиб қолдилар.

Боланинг отаси Каримжон астойдил йиғлайди:

--Куйган юрагимни баттар тимдаламанглар, жон акалар. Бўлар иш бўлди. Ўғлим барибир тирилиб келмайди.

Марҳумнинг бошқа яқинлари орага тушишди. Ялинишди, йиғлашди, аммо тиббиёт ходимлари, қонун посбонлари қаттиқ туриб олдилар.

Натижада эса...

- Эрим ўғлимни тез-тез уриб турарди, - дея кўрсатма берди Соҳиба Иброҳимова. - *Отасидан калтак еган кунлари Қобилжон менинг олдимга қочиб келарди. Бир сафар баданидаги калтак изларини кўриб қолдим. Ким урди десам: "Дадам болтанинг орқа томони билан урди", - деди.*

Соҳибанинг эрида қасди бўлиши ҳам мумкин. Улар турмушлари давомида тез-тез жанжаллашиб туришган. Кейин ажрашишган.

Ота эса бундай дейди: "Қобилжоннинг думбасига 3-4 маротаба шиппак билан урдим. Унинг баданидаги жароҳатларни кўриб, "Ким урди?" деб сўрадим. У эса "Вокзалда бегона болалар", - деб жавоб берди.

Балки Каримжон ҳақдир. Ахир у ота. Қайси ота ўз фарзандига ёмонликни раво кўради.

- Ота-онаси бирга яшаганда Қобилжон мактабга бориб, ўқиб юрарди, - дея кўрсатма беради гувоҳ Аҳмаджон ака Турдиев. - Оила бузилганидан кейин набирам мактабга бормайдиган, уйдан қочадиган бўлиб қолди. Отаси жуда қийналиб кетди. Қобилжонни Норин тумани Ҳаққулобод қишлоғидаги интернатга ташлаб келди. Лекин боласи тушмагур у ердан ҳам қочиб келарди.

Қобилжонни ўз бағрига олган 47-махсус интернатда бўлиб шароит билан танишдик.

Яхшиси, она айтган сўзларга қулоқ тутайлик.

- *1998 йилнинг бошларида Қобилжонни кўргани бордим. Интернатда ақли заиф болалар тарбияланишар экан. Қобилжоннинг ақли жойида эди. Фақат шўх, ўқишга эса қизиқмасди, холос.*

Соҳибанинг фикрини ўша масканда ишловчилар тасдиқлашади.

Тавба. Қандай ота соғлом фарзандини ақлан заиф болалар сафига қўшиб қўяркан.

Гувоҳ Абдураҳмоновнинг кўрсатмаларидан парча келтирамиз: **"...Турдиев Каримжон ўғли Қобилжон билан меҳмонхонага кириб кетишди. Бироздан кейин Қобилжоннинг: "Иккинчи қочмайман, урманг", - деб бақирганини эшитиб қолдим. Меҳмонхонага бориб: "Қўйинг, урманг" десам, Каримжон: "Сиз аралашманг", - деди.**

Кечки пайт Қобилжондан хабар олгани бордим. У: "Қочганим учун дадам урди, тишлади",- деди.

Яна гувоҳлардан бири Ўктамжон Турдиевнинг кўрсатмаларини ўқиймиз: "...Пайшанба куни жияним Қобилжонни кўриб, акам Каримжонни "Болани шунчалик урасанми?" - деб сўкдим. У менга: "Сен аралашма", - деди.

Амаки жиянининг юзидаги жароҳатларни кўрди. Баданидаги жароҳатларини эса кўрмайди. "Тез ёрдам" га хабар беришдан кўра ўзининг кундалик юмушларига андармон бўлишни афзал кўради.

Гувоҳ Абдураҳмонова Қобилжоннинг баданидаги жароҳатларига қўй ёғи суртади. Келинлиги сабаблими, "Тез ёрдам"га хабар беришдан андиша қилади. Каримжон жавобгар бўлиши мумкин-да.

Ҳеч қаерда ишламайдиган эрка куёв кўзи эртароқ очиб қўйилиши мумкин эди. Бироқ қудалар ўртасидаги яқинлик, қон-қариндошлик бунга йўл бермади: Каримжон ўз тоғаси Муҳаммаджон аканинг қизи Соҳибага уйланган.

Қариндошлик иплари билан боғланган турмуш зўрға ўн бир йилга етди. 1997 йилнинг апрелида рўзғор ҳам, ўртадаги фарзандлар ҳам иккига бўлинди.

Суд ҳукмидан парча келтирамиз.

"...кўп маротаба онаси Иброҳимова Соҳибаникига қочиб кетганлиги учун Қобилжонни муттасил равишда уриб, дўппослаб, тепади. 1997 йил қиш ойларида ҳам вояга етмаган болани бел ва оёқларига болтанинг орқа томони билан уради, тепади, дўппослайди".. Чорсу бозорида фарзанди Турдиев Қобилжонни учратиб қолиб, шафқатсизлик билан унинг бошига, кўкракларига, қорин, оёқ елка ва билакларига уриб, тепиб, дўппослайди... Беш кун давомида болани азоблаб уриб туради. "Тез ёрдам" чақирмайди. Натижада боланинг жони узилади".

Тиббиёт ходими Юсупов хулосасидан:

"...Марҳум Турдиев Қобилжоннинг бадани, юзидаги жароҳатлар географик харита каби кўплаб бўлиб, улар саналганда 56 тага етди. Баданининг бирон соғ жойи йўқ эди. Шу жароҳатларни 23 таси бир хил предмет орқали етказилган. Қобилжоннинг миясига қаттиқ зарба берилган. Миянинг лат ейиши, қорнига бир неча марта тўмтоқ предмет билан зарба берилганлиги туфайли йўғон ичак деворига қон қуйилган. Жароҳатлар турли муддатларда, айримлари 4-5 кун, баъзилари 1-2 кун аввал етказилган. Ўлимга сабабчи бўлган 3 та жароҳат сўнгги кунларга тааллуқли. Бола ўз вақтида тиббиёт ходимларига кўрсатилганида унинг ҳаёти сақлаб қолиниши мумкин эди".

Ҳа, Қобилжоннинг ҳаётини сақлаб қолса бўларди. Уни сўнгги йўлга кузатиб, қайтаётганлар гуноҳ ишнинг гувоҳлари каби бошларини эгганча қабристондан чиқдилар.

Наманган шаҳар прокуратурасининг катта ёрдамчиси Шарифжон Раҳмонов бошчилигидаги тергов гуруҳи бу

Маъмур МУСУЛМОНОВ

маъшум жиноятни синчковлик билан ўрганиб чиқди. Жиноят изларини ўрганишдан аён бўлдики ОТА ўз ФАРЗАНДИНИНГ ЖАЛЛОДИ экан.

Наманган вилоят суди берaҳм отани қилмишига яраша олий жазо - отувга ҳукм қилди.

Фожеа ортидан фожеа. Қобилжоннинг, бераҳм отанинг ўлимига кимлар ва нималар сабабчи? Қотилликнинг таг замирида нималар ётибди? Жиноятнинг келиб чиқиш сабаблари қаерда ва нимадан бошланган?

Албатта, Каримжон қотил. Уни ҳеч ким оқламоқчи эмас. Аммо маъшум жиноятнинг пойдеворига дастлабки ғишт қариндош-уруғларнинг ёшлардан сўраб ўтирмай ўзаро қуда-анда бўлишларида қўйилмадимикан?

Я қ и н д а ҳамқишлоқлардан бири нолиб қолди. "Эсингиз бўлса қариндошдан қиз ҳам олманг, қиз ҳам берманг. Келин аразлаб кетиб қолган. Ҳозир қариндошлар билан борди-келди узилди..."

Ҳамқишлоқ дардини тўкиб солгач, мендан узоқлашди. Унинг ортидан анчагина қараб қолдим. Раҳмим келди. Ишқилиб келин-куёв ярашиб, тиниб-тинчиб кетсин-да дейман ўзимга ўзим.

Бошқа жойда қанақа, мен бундан бехабарман, аммо мен яшаётган туманда кейинги пайтларда қариндошдан келин олиш ёки қариндошга қиз узатиш урф бўлиб боряпти. Фан эса қариндошларнинг ўзаро яқинлашиши кўп ҳолатларда ирсиятга салбий таъсир этишини аллақачон исботлаган. Шундай бўлса-да, яқин қариндош-уруғларнинг ўзаро қуда-анда бўлишлиги давом этяпти.

Бир оиланинг бошига тушган мусибатни кўпчилик ҳукмига ҳавола этишдан мурод, бировнинг дардини янгилаш, қалб ярасига туз сепиш эмас. Асло. Ҳаёт ўз йўлида давом этмоқда. Инсонлар ўртасида ҳам қудаандачилик ҳар кун, ҳар соат, ҳар дақиқада бўлиб турибди. Шундай экан мақсадимиз, эзгу ишнинг бошида турганларни бироз ҳушёрликка чақириш, холос.

Наманган вилояти

ҲАЛОЛ МОЛ КЎРИНИШИ ҚИЛЧА, ИЛДИЗИ — ТОҒЧА...

Ўзбекистон диний идораси муфтийси Абдурашид Қори ЁСИН ҲОЖИ ўғли билан суҳбат

— Эътироф этиш керак, тақсир, бугун жамиятимиздаги энг катта қусурлардан бири, бу — нопокликдир. Ҳаромдан ҳазар қилмасликдир. Бирор-бир катта-кичик мутасадди, раҳбарни олинг, уларнинг ўз қўлостидагиларга зуғум қилиши, уларнинг ҳақларига хиёнат этиши, қонуний битиши зарур бўлган юмуш учун пора олиши, қўл остидагиларни нопок ишларга тортиши, жамоани эмас, шахсий манфаатни ўйлашлар — президентимиз қанча саъй-ҳаракат сарфлаяптилар, лекин бу қусурларнинг илдизига болта уриб бўлмаяпти. Мана шу масалалар юзасидан суҳбатлашсак.

— Абдурашид ака, мана сизга қараб барчаларига етказамизки, ана шу нопоклик, ҳаромхўрлик, зулм ўтказишлар — буларнинг ҳаммаси имонсизлик аломати, ўша раҳбарларнинг дилларида иймон йўқлигидан. Қалбларининг покиза эмаслигидан. Самарқанд ва Навоий вилоятлари кенгашларининг сессияларида бундай имонсиз раҳбарларнинг юзларидаги ниқобларини Президентимиз олиб ташлади. Нақадар шармандалик! Агар бу нопок йўллар билан мол-дунё орттираётганлар бир куни келиб Аллоҳ олдида, Қиёмат куни ҳисоб бераман, деб ўйласалар, ҳар бир қилган ишига, босган қадамларига алоҳида-алоҳида мукофот ё жазо олишларини билсалар эди, ножўя ишлардан тийилардилар. Қолаверса, ана шундайларга шу дунёнинг ўзида Яратган эгам кўрсатиб турибди. Масалан, «Фалончи ҳаромхўр ҳибсга олинибди, уй-жойлари мусодара бўлибди, ўзи узоқ муддатга қамалибди» деган гапларни тез-тез эшитиб қоламиз. Эй биродар, бу дунёда кўрсатгани шу. Ҳали охиратдагиси ундан ҳам қаттиқ бўлади...

Аллоҳ таоллоҳ эгамнинг бир номи бор: «Ал-Ҳалим». Бу дегани — бандасининг қилаётган ишларига, исёнларига, гуноҳларига чидаб, «Инсофга келармикан», деб муҳлат бериб боргувчи зот дегани. Бу муҳлатдан фойдаланиб, инсофга келиш ўрнига «Боплаб алдадим, хўп туширдим, зулм қилиб қўрқитиб, пулини олдим, э, у ёғидаги ҳисоб-китоб нима бўларди, бўлмаган гап ҳаммаси...»,

деб ўзига бепарво
охири жуда катта мас
да оғир, катта азобла
ло бўлишларини уну
лар!

Пайғамбаримиз
Мустафо саллоллоҳи а
салламнинг бир мубо
лари бор: «Ҳар бирин
рамоғингиздаги ишлар
гарсиз. Аллоҳ олдида
сиз. Ота оиласидаги а
ҳар қандай раҳбар қўл
раъият учун Аллоҳ ол
вобгар, масъулдир. Чу
таоло эгамнинг ирода
шу мансаб-мартабага
мақомига эришдингиз.
бу ишга сизни Аллоҳ қў
ганлар бир сабабчи, хо
та мансабдорнинг қўл
ўнлаб, юзлаб, минглаб
ортиқ хизматчилар, хо
ишлайди. Шуларнинг
раҳбардан умид қилади
таоло эгам ҳам қараб
«Қани бу раҳбар бандал
қандай муомалада бў
улар ҳақида қанчалар қай
ти...», деб. Биродарлар,
ром луқма, ҳалол луқма д
ҳаром луқма деганда уст
ланган, кўриниши кир
таомни тушунманг. Кўр
чиройли, тоза таом бўлс
агар у зулмлар эвазига, з
пора, алдов, товламачили
тон, хиёнат эвазига топ
пулга сотиб олинган бўлс
луқма ҳаром саналади, ун
рқмай бола-чақасига еди
одам бир куни келиб бу лу
ҳаром тешиб чиқишини уну
лиги керак. Яратган Аллоҳ
«Ал-Ҳалим» деган номини
манг, унинг, муҳлат бера
зотнинг муҳлатидан фойдал
нг, инсофга келиб тавба қ
нг...».

Яратган Аллоҳнинг имти
дунёси — синов дунёси. Бер
да талтайманг, мансаб, раҳ
ликни насиб этибдими, адо
қилинг. Жаноби Сарвари О
Муҳаммад пайғамбаримиз а
ган эканлар: «Бир кунлик а
лат қилмоқлик кеча-кундуз ух
май қилган бир йиллик ибод
га тенгдир». Қаранг, қўл ост
гиздаги ишчи, хизматчилар
адолат билан бош бўлишинги
уларнинг ҳолидан хабар олиши
гиз қанчалар савобларга те
экан.

**— Тақсир, мана шу ша
риат қонунларида бойлик
ружу қўйиш, мол-дунё йи
ғишга муккасидан кетиш тў
рисида қандай ҳикматла**

**кўрсатмалар берилган?
йўллар билан дунё
риш, бойликка ҳирс
қайси гуноҳлар қато
ради?**

Пайғамбаримиз Муҳаммад
о саллоллоҳи алайҳи вас
айтган эканлар: «Дунё
нинг энг биринчи хато
— мол-дунёга ҳирс қўйиш
нарса одамийликни эс
аради. Одамийликдан аж
бойликка ҳирс қўйган
са иймонидан ажралади.
кетади. Оқибат, меҳр, ан
аёни қўлдан беради. Ду
рс қўйган одамда маъно
ди. Оилада болалар ҳам
бўлиб, бемаъно ўсаве
Отаси ё онаси «Болам,
ир ёрдам бериб юбор
са, «Агар мен отамга ё
ёрдам берворсам, бун
га нима фойда чиқар
ейдиган даражага бориб
Пул, ҳамма нарса пул
лчанадиган бўлиб қола
и оилада энди битта мақ
р: бойлик орттириш.
а ҳирс қўйган одам, ал
ора олади, зуғум қила
итиб, зўрлаб, алдаб ола
а ҳужжатлар тузиб ола
ни кўраяпсизми, «Худо
ўзини гуноҳ ишларни
ботил қилиб олади. Жи
нафснинг қулига айла
а шундай дину диёнати
ром луқмани ҳалол би
ақалоқни, норасида бо
худди ўзи сингари ўғ
ҳам қилиб қўяди. Ана
иймонсизлар халқига,
ҳам хиёнат қилади...

**кимса қилган амал
қараб шу дунёнинг
мукофотини, ё азоб
лар экан-да?...**

тта. Бу дунёнинг ўзи
ким қилмишига яра
«Хамир учидан — па
гап бор халқимизда.
азимларнинг озгинаси
нг ўзида бандаларига
ди. Бу қандай бўлади?
нгиз қариганингизда
има хизматингиз бор?
ўнглингиз истаяпти?»,
овуштириб хизматин
а. Айтганингизни му
турса, билингки, бу
ҳалол билан боққа
Яратган эгам сизни
япти. Бировни алда
Ҳаромга юрмадингиз,
дингиз. Аллоҳ буюр
да, ибодатда, иймон
иқод билан яшадин
г учун худо сизнинг

охирингизни чиройли қилиб қўйди. Раҳбар бўлиб ўтганми, оддий фуқаро бўлганми, қариганида «Ота», «Бува», «Отахон», деб ҳурмат қилиб туришибди.

Энди ҳалиги нопок киши қариганида-чи? Одамлар ундайларни қариганида, мансабдан тушганида олдига бориб сўрашмайди ҳам. «Э, бети қурсин, оғиздаги ошни юлиб оладиган хилидан эди, кўпчиликни қон қақшатган», деб нафрат билан қарайдилар. Қарилик ҳурмати ҳам йўқ. Маҳаллада бир одам уйини тақиллатиб йўқламайди. Ўзи ҳам яхши одамларга қўшилолмай қолади. Бундан ортиқ хорлик борми?..

Имоми Аъзам раҳматуллоҳ айтадиларки: «Пул, мол-дунё ҳаммага керак, бусиз ҳаётимиз гўзаллашмайди. Бусиз жамият ишлари юришмайди. Мен пулни ёмон кўраман, менга пул керакмас, деган одам ёлғончи ё мияси айниб қолган одам бўлади», дейдилар. Тўғри гап. Пул ҳаммага ҳам керак, лекин ҳалолининг харидори бўлинг. Меҳнат билан, покизалик билан топилгани яхши ва баракали бўлади. Имоми Ғаззолий айтадилар: «Ҳаром молнинг кўриниши тоғча, таги, илдизи қилча. Ҳалол молнинг кўриниши қилча, таги, илдизи — тоғча», дейдилар у киши. Ҳалол топилган пул баракотли бўлади. Ҳалиги ҳаром мол-чи? Кўп, мўл бўлгани билан бир пуфлашда, бир лаҳзада тугайди. Чунки Аллоҳ уни бебарака қилган. Баъзан эшитиб қоламиз: «Фалончи бир чамадон пул билан қўлга тушибди». Нимага шу пуллари уни сақлаб қололмади? Чунки ҳаром йўллар билан топилган эди, шунинг учун Аллоҳ унга барака бермади. Буюрмади.

Биродарлар, Яратгандан қўрқайлик. Худо бизга мансаб, мартаба берса, адолат билан иш юргизиб халқ ғамини, раъият ташвишини қилайлик. Халқим, миллатим, Ватаним, деб, иймонда, исломда кун кечирайлик. Мутасаддилар ҳашаматли хоналарида адолат қилмасалар, бозорларда одам одамни алдаса, қаллоблик қилиб, зулм қилинса, айниқса, деҳқонга зулм ўтказилса, Аллоҳим икки дунё қаттиқ азоблайди. Бундай кимсалар ҳаётлари давомида рўшнолик кўрмай, иймонсизликда ўтадилар.

Суҳбатдош: Абдурашид ИСРОИЛОВ

— Х-хўр-розмисан, ўв!

Хат

УМИДИМИЗ КАТТА

Ассалому алайкум, таҳририят! Мен газетангизнинг 1998 йил 23 декабрь сонидаги "Мурувват эмас, адолат керак!" номли мақолани ўқиб чиқдим. Мақолада айнан ҳозирги куннинг муаммолари акс этган. Мақола босилиши-- давримиз талаби.

Ўзбекистон Президенти адолатли бўлайлик, деб кўп такрорлайди. Бунга эътибор қилмайдиган айрим туман ва вилоят раҳбарлари эса ўзи хону, ўзи бек бўлиб яшаяптилар.

"Ҳуррият" газетаси таҳририяти аъзолари бундан буён ҳам адолатсизликларни фош қилиб мақолалар чиқараверади, деган умиддамиз.

А.ЭШНИЁЗОВ

Денов тумани

ПИЁДА, ҲАЙДОВЧИ ВА ДАН

ДАН ходимлари савиясини ошириш мумкин. Кўчаларни-чи?

Республикамиз ҳудудида юз минглаб автомобиль ва бошқа транспорт воситалари доимо ҳаракатдадир. Бу турли транспорт воситаларининг йўлларда аниқ, эҳтиёткорлик билан ҳаракатланиши учун турли йўл белгилари қўйилган. Ҳар қандай транспорт воситасининг йўллардаги ҳаракати биринчидан инсон — пиёдаларнинг ҳаётини тасодифий ҳодисалардан сақлашдан иборатдир. Шунинг учун Вазирлар Маҳкамаси йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш ва ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида ҳар йили турли қарор ва фармойишлар чиқаради. Бу фармонлар яхши, лекин йўлларимиз...

Тошкент шаҳри ҳудудидаги айрим кўприклар юзаси, Халқлар дўстлигидаги ер ости транспорт йўли ҳам жуда нотекис. Тошкент шаҳар марказида жойлашган айрим серқатнов чорраҳаларда пиёдалар ўтадиган на пиёда светофори, на пиёдалар жой белгилари бор. Масалан, Муртозаев ва Тимирязев кўчалари кесишган чорраҳада, полковник Хўжаев ва З.Қобилов кўчалари кесишган чорраҳада, Сағбон ва Форобий кўчалари кесишган чорраҳаларда пиёдалар ўтиши учун на пиёда ўтиш йўл чизиғи, на пиёда светофори мавжуд. Бечора пиёдалар эса кўчанинг қаеридан кесиб ўтишни билмай сарсонлар. Тошкент шимолий вокзали темир йўллари устидаги пиёдалар ўтиши учун қурилган кўприкдан кундузи ҳам юриш қийин. Бу кўприкдан кечаси пиёдалар қандай юради, буни худо билади.

Бундан ташқари, ДАН ходимлари назоратини кўнгилдагидек деб бўлмайди. Автомобиль назорати радар тизимига асосланган бўлиб, унда фойдаланиладиган спидгам асбоби албатта 8-10 фоизга хато қилади. Тошкент шаҳри ҳудудидан чиқишда куппа-кундузи йўлда **"Stop"** белгиси (тўхтамасдан ҳаракатланиш тақиқланган) туради. Бу белгини Тошкент вилояти туманлари ДАН ходимлари бўлса-бўлмаса йўл ўртасига ўрнатиб қўядилар. Масалан, Паркент туманида шаҳарга кираверишда **"Stop"** белгиси кундузи йўл ўртасида "савлат" тўкиб туради. Бундай вазиятларни фақат тасодифий фавқулоддаги ҳодиса ёки комендант соати жорий қилингандагина кундузи йўлга қўйса бўлади. Бу белги йўлнинг қоқ ўртасига ўрнатилганидан кейин ҳар бир транспорт ҳайдовчиси албатта транспортни тўхтатиб, кейин қўзғалади. Бунинг натижасида халқ хўжалигига миллионлаб сўм зарар келтирилса, транспорт турганида ёнилғи яхши ёнмай атмосферага кўплаб заҳарли CO газини чиқаради. Бу эса ҳам табиатга, ҳам инсонларга нечоғли зарарлигини айтмаса ҳам бўлади.

Умуман, йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш, бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш мақсадида замонавий техника бошқариш воситаларини, янгиликларини кенгроқ жорий қилишимиз, бунда тараққий этган давлатлардан ўрнак олишимиз фойдадан холи бўлмайди.

Илҳом ШЕРМУҲАМЕДОВ

БОШИ ЖАНЖАЛДАН ЧИҚМ[…] ТАҲРИРИЯТ

"Каттақўрғон тонги"даги ёза[…]айди?

Мулоҳаза

> ***Агар киши айнан бир хатони икки марта такрорласа, у қўлини кўтариб ё тутуриқсизлигини ёки қайсарлигини тан олиши керак.***
>
> **Жорж ЛОРИМЕР,** **америкалик журналист**

Тошпўлат РАҲМАТУЛЛАЕВ

Каттақўрғон шаҳридан тушган шикоятни ўрганиб, мақола тайёрлаш ҳақида таҳририятдан топшириқ олганимда, вазият бу даражада мукаммал эканини кутмаган эдим.

"Каттақўрғон тонги" газетаси ходимлари - мухбир Саломат Ҳаққулова ва мусаҳҳиҳ Каримжон Соатов "Ҳуррият"га йўллаган шикоят-хатларида ўзларининг ишдан ноҳақ бўшатилганликларини ёзиб, ҳақиқатни тиклашга ёрдам сўрашган. Улар ана шундай шикоят билан бир йилдан ортиқроқ вақт давомида шаҳар, вилоят ва республиканинг турли юқори идораларига мурожаат этишган.

Аввало, можаронинг ҳуқуқий ва ахлоқий жиҳатлари хусусида.

Маълумки,ишга қабул қилиш масъулияти раҳбарнинг гарданида. Қабул қилинаётган шахс ўша вазифага лойиқ ёки нолойиқлигини раҳбар ҳал қилиши шарт. Раҳбар ҳам хом сут эмган банда эмасми, адашиши мумкин. Шу сабабли ҳам қонунда синов муддати белгиланган: икки-уч ойда ходимнинг лаёқати, инсонийлиги маълум бўлади-қолади...

С. Ҳаққулова 1997 йилнинг 2 январидан мухбирликка қабул қилинган. Саккиз ярим ойдан сўнг - 15 август куни ўз лавозимига нолойиқ топилиб, буйруқ асосида ишдан бўшатилган. Буйруққа ҳам, С. Ҳаққулованинг меҳнат дафтарчасида ҳам у "Меҳнат Кодекси"нинг 100-модда 1-, 2-, 3-, 4-, 5-, 6-бандлари ва 101-модда билан (ушбу фактга алоҳида эътибор беринг!) ўз вазифасидан озод этилгани ёзиб қўйилган.

К. Соатов эса 1997 йилнинг 12 сентябридан штат қисқарганлиги муносабати билан ишдан бўшатилган. Шундан сўнг ҳар иккала ходим ўзларининг собиқ раҳбарлари - муҳаррир Ғайрат Шукуров Меҳнат Кодекси талабларини бузиб, уларни эгаллаб турган вазифаларидан четлаштирганлигини маълум қилиб, шикоят мактублари ёзишга киришишган. Турли даражадаги комиссиялар Каттақўрғонга, шаҳар ҳокимлигига, газета таҳририятига шикоятни текширгани келиб кетишди. Улардан бирининг хулосаси билан қисқача танишиб чиқайлик.

Самарқанд вилоят касаба уюшмалари кенгаши комиссияси С Ҳаққулова ва К. Соатовлар ишдан ғайриқонуний бўшатилган деб топиб, улар аввалги лавозимларига тикланиши, мажбурий прогул кунлари учун ойлик маошлари ундирилиб берилиши лозим, деган хулосасини газета муҳаррири Ғ. Шукуровга юборган. Аммо ушбу хулосани нотўғри ҳисоблаб, Ғ. Шукуров уни бажаришдан бош тортган. Натижада яна шикоят, яна ёзишмалар...

С. Ҳаққулова ва К. Соатов ёзган шикоятини кўтариб Каттақўрғон шаҳар ҳокимлигига бордим. Ҳокимнинг биринчи ўринбосари Марат Ҳасанов мақсадимни билгач: "Улар нега судга мурожаат қилмасдан бошқа идораларни овора қилишади-я", деб сўради. Бунга жавобан ана шу савол касбдошларимга берадиган менинг ҳам биринчи саволим бўлишини айтдим. "Уч қаҳрамон"ни топганларигача улар билан боғлиқ ёзишмаларни кўздан кечирдим. Қалингина папкада жамланган турли ҳужжатларни варақлаб, "Каттақўрғон тонги" газетасидаги вазият бугун ё кеча юзага келмаганига амин бўлдим. Каримжон Соатов 1994 йилнинг 1 февралида 0,5 ставкага мусаҳҳиҳлик лавозимига олинган. Шундан сўнг кўп ўтмай унга ҳайфсан (4 май ва 26 октябрь) ва қаттиқ ҳайфсан (16 ноябрь) эълон қилинган. 28 ноябрда эса ишдан четлаштирилган. Бир ярим йиллик шикоятбозлиг-у жанжаллардан сўнг 1996 йилнинг 16 майида ўз вазифасига тикланган. Шундан олдинроқ шаҳар ҳокимининг ўринбосари У. Сирожиддиновнинг К. Соатовга юборган хатида: "Сизга нисбатан кўрилган чораларни расмийлаштиришда жиддий камчиликларга йўл қўйилган", деб таъкидлаб ўтилган.

Бу, К. Соатовнинг биринчи марта ишдан ҳайдалиб қайта тикланганлигининг баёни. Иккинчи марта у […] йилнинг 2 сентябрида, […] уч ярим ой ишлагандан […]ин ўз вазифасидан […] этилган, лекин Каттақў[…] шаҳар прокурорининг […]тести асосида К. Соатов […] тикланиб, маъмурият […] билан бемор юрган кун[…] учун унга ойлик ма[…] тўланиб, шу даврдаги иш[…]жи тикланган. Бу - икк[…] марта ҳам муҳаррир н[…] бўлиб чиққанлигини би[…]ради. Демак, бир хато […] марта такрорланган. […] ҳолатда ҳам К. Со[…] мусаҳҳиҳликка уддаси[…] чиққан ё чиқмаганлиги ҳа[…] гап кетмаяпти. Уни иш[…] бўшатишда фақат мавжуд[…]тиб-қоидага амал қили[…]ганлиги, яъни қонун бу[…]ганлиги таъкидланган, хо[…]

К. Соатовнинг ҳозирги[…]кор юрганлиги унинг уч[…] марта ишдан ҳайдалиши[…] натижасидир. Наҳотки, 6[…] ошган, қарийб 40 йил ж[…]налистикада меҳнат қилиб[…]лаётган Ғайрат Шукуров[…] тажрибали, кўпни кўрган[…]сон бир масалада учинчи […]та қоқилаётган бўлса? Бу[…]волни ўзимга берарканм[…] беихтиёр Самарқанд ви[…] касаба уюшмалари кенга[…] хулосаси хотирамга кел[…] Яна муҳаррир ноҳақми? […] сафар бир йўла икки ход[…]га нисбатан адолатсизли[…] йўл қўйилганми? Нега […] Ҳаққулова мавжуд тарти[…]зид равишда бирдан […] Меҳнат Кодекси 100-мод[…]сининг 6-банди асосида […]дан бўшатилган? Нега ўш[…]да текширувчиларга ход[…]ларнинг ишдан бўш[…]тилганлиги қонуний расм[…]лаштирилган ҳужжатл[…] кўрсатилмаган? Ушбу сав[…]ларга суд жавоб берганда[…]на томонлар тақдирлар[…] тан беришар...

Ўқиганларимни шу йўсин[…] таҳлил қилиб ўтирган эди[…]ки, олдин Ғ. Шукуров, кей[…] С. Ҳаққулова ва К. Соатовл[…] кириб келишди. Салом-али[…]дан сўнг уларга кўнглимда […]гиб қўйган саволимни бе[…]дим: "Нима учун бошид[…] ишдан ноҳақ бўшатилганл[…] ҳақида шикоят қилиб суд[…] мурожаат этмадинглар?" саволимга жавобан Салом[…] ва Каримжон бир неча мар[…] Каттақўрғон судига мурожа[…] этганликларини, суд уларни[…] аризаларини қабул қилмага[…]лигини, шундан сўнг бош[…] идораларга мурожаат қили[…]га мажбур бўлишганини а[…]тишди. Уларнинг гапига қар[…]ганда, Самарқанд вилоят с[…]

[…]жаатлари ту[…] […]уди раиси С. […]г 1998 йил[…] […]ги 3-ф 414- […]урғон шаҳар […] Қувоновга […]дан сўнг ари[…] […]уди томони[…] […]ган. Суд С. […]шга тиклаш […]гул учун ҳақ […] аризаси […]нинг 28 но[…] […]н ҳал қилув […]а муҳар[…] […]тини тўғри […]ойдан сўнг […]во аризаси […]дай қарор […] Шукуров […] деган ху[…]

[…]либ ўтди, […]лди, энди […]арҳам бе[…] […]из. Йўқ, бу […]адиганга […]ар иккала […]суд қаро[…] […] Улар […]ар суди […]ан деган […]ққулова […]д вилоят […]си билан […]атов эса […] ҳужжат[…] […]нди бу […]ал қила[…] […]нинг бу […]ин ёза[…]

[…]й томо[…] […] унинг […]иҳатига […]убола[…] […]и, ом[…] […]талари […]с бир […] аҳоли […]адолат […] Шун[…] […]ндчи[…] […]ушган […]ўриш […]арга […]урна[…] […]ллик […]нага […]лар[…] […]ши[…] […] ке[…] […]ора […]ида […]ар[…] […]ал […]ра[…] […]р[…] […]н[…] […]ша […]н[…] […]ан […]л[…] […]и […]р

таҳририят штат жадвалидаги 7та ўриндан 3таси бўш. Муҳаррир, мухбир, масъул котиб, мусаҳҳиҳ вазифаларида бир киши - Ғайрат Шукуров ишламоқда. Ғайрат ака газета материалларини компьютерда териб, Самарқандга, вилоят босмахонасига олиб келади. Газета чоп этилгандан сўнг уни яна автобусда Каттақўрғонга олиб боради. Ҳайрон қоласан киши. Жамоада иш тўғри ташкил этилганда, ёш кадрлар топиб танланганда Ғ. Шукуровнинг барча ишларни бир ўзи бажаришига ҳожат қолармиди? Ахир, газета муҳаррирининг ташвиши камми? Бу аҳволда матбуот "тўртинчи ҳокимият"га айланишдек ўз олдида турган асосий вазифани ҳеч қачон ҳал қила олмайди-ку!

Каттақўрғондаги учрашувимиз чоғида мен К. Соатов ва С. Ҳаққуловалардан: "Агар ишга тиклансаларинг, Ғайрат ака билан бирга ишлай оласизларми?" - деб сўраганимда, улар: "Ҳа, албатта, ишлаймиз, нега ишлай олмас эканмиз", деб жавоб қайтаришди. Лекин шу билан бир вақтда собиқ Муҳаррирларига ҳар хил ножўя гаплар айтишдан ўзларини тийишмади ("Ишлагани йўл бермайсиз, ғийбат тарқатасиз. Ичи қораликни қўймадингиз-да" қабилидаги сўзлар, "Бу киши отахон журналист, ҳамма нарсага улгурадилар" каби кесатишларни мисол сифатида келтиришим мумкин). Буларни эшитиб, Ғ.Шукуров: "Бу аҳволда булар билан қандай ишлайман", деб юборди қандайдир бир ички туғён билан.

"Каттақўрғон тонги" газетаси таҳририятидаги аҳволнинг қисқача баёни шундан иборат.

Мақоланинг эпиграфи сифатида келтирилган Ж.Лоримернинг сўзларини фақат Ғ. Шукуровнинг К.Соатов билан қарийб 5 йилдан буён давом этиб келаётган жанжалининг учинчи қисмига ишора эмас. Умуман, ҳар биримиз учун аввалги ҳаракатимиз, у хоҳ ижобий бўлса, хоҳ салбий, ўзига хос сабоқ бўлиши керак-ку, ахир!

Ҳа-я, газета 1994 йилдан чиқа бошлаган, ҳозирги адади 400 нусха (1 январгача бўлган ҳолат).

Шажара

НАСАБНОМА ВА ЎЗБЕКЛАР

Тақдир тақозоси билан ўзбеклар дунёнинг турли мамлакатларига тарқалиб кетган. Бу буюк халқ ўғил-қизларини Ўзбекистондан ташқари Саудия Арабистонида ва Афғонистон, Америка ва Туркия каби дунёнинг инчагина мамлакатларида яшашларини яна бир бор такрорлаб ўтсак ортиқчилик қилмас. Ўзбеклар Марказий Осиёнинг барча мамлакатларида ҳам истиқомат қилишади. Биргина Тожикистоннинг ўзида уларнинг сони икки милён нафарга яқинлашиб қолди. Ўзбек қаерда бўлса ҳам ўзбек. У хоҳ Тошкентда, хоҳ Хўжандда, хоҳ Гулжа ёки Истанбулда, хоҳ Ўш ёки Нью-Йоркда яшамасин, ўзбеклигини унутмайди. Чунончи ўз тарихига қизиқади, изланади, кашф қилади.

Хўжанддаги Раҳим Жалил номли Давлат нашриётида босмадан чиққан "Насабнома ёки ўзбекларнинг келиб чиқиши тарихи ҳақида сўз" деган ихчам рисолани ўқиб шундай мулоҳазалар хаёлдан кечди.

Рисола муаллифи ҳақида икки оғиз сўз. Комилжон Исроилов Хўжанд дорулфунунини битириб, ўзбек тили ва адабиёти муаллимлиги ихтисосини эгаллаган. У узоқ йиллар мактабда болаларга она тили ва адабиётни ўргатиш билан бирга вилоятдаги ўзбек рўзномаларида ишлади. Араб тилини ҳам анчагина яхши билади.

Шу ўринда у нашрга тайёрланган "Насабнома ёки ўзбекларнинг келиб чиқиш тарихи ҳақида сўз" рисоласидан муаллифнинг дил сўзларини келтиришни зарур деб билдик. У бундай ёзади: "Адабиётларнинг кўпчилигида ўзбекларнинг келиб чиқиши XVI асрга боғлаб қўйилган. Бундан олдин ўзбек халқи бўлмаганмиди? Шу ва юртбоши Ислом Каримовнинг жон куйдириб айтган гаплари мени ушбу кичиккина рисолани тайёрлашга ундади. Қизиқки, биз ўзимиз жон куйдирмаган ҳолда номаълум тожик муаллифи ўзининг форсий қўлёзма китобида ўзбек насабномасини ёзиб қўйибди. Мен бу билан улуғ олим ва алломалар билан сўз ёки илм талашмоқчи эмасман. Фақат, холис-анилаллаҳ ўша рисолани ўзбек тилига таржима қилиб, китобхонларга манзур этмоқдаман".

"Кутмийр" ва "Мушкот" китобларда баён қилинишича, Аҳмад ибн Мастуҳ онҳазрат расул саллоллоҳу алайҳи васалламдан сўрадилар:

- Ё расуллуҳ, ўзбек кимнинг наслидандир?

Пайғамбар алайҳиссалом дедилар:

- Ўзбек Ўзғом наслидандир. Ўзғом Урмиё наслидан, Урмиё Толут наслидан, Толут Яҳудо наслидан, Яҳудо Яъқуб наслидан, Яъқуб Исҳоқ наслидан, Исҳоқ Иброҳим наслидандир. Ўзбек она тарафидан Биби Сорага бориб туташади. Иброҳим пайғамбар бефарзанд эдилар. Аллоҳ таолодан фарзанд талаб қилдилар. Аллоҳ таоло азиз бандаларига икки фарзанд ато қилди: Исмоил ва Исҳоқ. Исмоил алайҳиссалом наслидан Муҳаммад пайдо бўлдилар. Исҳоқ алайҳиссалом наслидан бир юзу йигирма тўрт минг пайғамбар дунёга келди.

Ривоят қилишларича, расул саллоллоҳу алайҳи вассалом кофирлар билан жанг қилиб турган эдилар. Кофирлар қавий эди, саҳобалар гирён бўлди. Шу пайт бир тарафдан бир гуруҳ кишилар пайдо бўлиб, онҳазратга ҳамроҳ бўлиб, тавоф қила бошладилар. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи вассалам уларни кўриб хушҳол бўлдилар ва "изрибу" дедилар. Жамоа бу сўзни тушунмади. Кейин расулуллоҳ "бизанед" дедилар. Жамоа кишилари яна англамадилар. Шунда пайғамбар алайҳиссалом айтдилар:

- Эй, ёронлар, булар кимлардир?

Бунга жавобан Абу Бакр Сиддиқ разиаллоҳу анҳу дедилар:

- Булар турклар ва Туркистондан келишгандир.

Шунда пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам туркийча лафзда урушинглар, дедилар. Буни эшитган жамоа жангга киришди. Унинг аъзолари имон келтириб, исломий эканликларини ошкора қилдилар.

Пайғамбар алайҳиссалом дедилар:

- Кимки ўзбекка тили билан дашном берса, осий бўлади.

Шунингдек, Комилжон Исроилов нашрга тайёрлаган рисолада Абу Бакр Сиддиқ разиаллоҳу анҳу томонидан Туркистондан келган жамоа аъзоларининг 92 киши эканлиги таъкидланади ва уларнинг исмлари бир-бир саналади. Булар минг, қирқ, юз, жалойир, сарой, олчин, арғин, найман, қипчоқ, азоқ, қорлуқ, темирчик, қатағон, кенагас, қанғли, ўтачи, боёвут, орлой, жўрмон, туркман, тобин, учшин, ҳофиз, табоши, сулдуз, тилав, ўғлон, чинбой, уйғур, можор ва бошқалардир.

Муаллиф таржимада хато ўтган бўлса маъзур тутишларини китобхонлардан сўраган ҳолда чин юракдан шу гапларни айтади: "Биз ҳурматли олим ва уламоларимизга беодоблик қилган бўлсак узр. Аммо тарихимизнинг яхши ўрганилмаганлигига чидаб бўлмайди. Ўз давридаёқ пайғамбар алайҳиссалом билан саҳобалар ўртасида шунчалик суҳбатлар бўлиб ўтган экан, ўзбекларни пайғамбар алайҳиссалом шунчалик эҳтиром билан тилга олган эканлар, билимдонларимиз ислом манбаларидан узоқлашиб турмасдан, ундаги ҳақиқатни ўрганишлари, ўзбек халқидек буюк халқ тарихини ўрганишни Ўзғомдан бошлаб, деярли йўқолиб бораётган тарихни барқарор қилишлари лозим. Очиғини айтганда, Ўзғом киму, ундан кейин қандай машҳур кишилар ўтганлигини яхши билмаймиз, у даврлар биз учун қоронғу. Шундай бўлса-да, ушбу китобча халқимиз тарихини ўрганишга бир туртки, бўлади деб ўйлайман."

Мен муаллифнинг бу юрак сўзларига қўшиламан. Кўп эзгуликлар бир турткидан бошланади. Тожикистонлик оддий ўзбек йигитининг топилмаси улуғ халқимизнинг тарихини ўрганишга не-не олимларни сафарбар этса, ажаб эмас...

Хўжанд

Ўринбой УСМОН

Мулоҳаза

"ТАФАККУР ЎҒРИЛАРИ"

ёхуд XXI асрга қолдирилаётган яна бир мерос хусусида

Олим ЭШНАЗАРОВ

Шундай ғайришуурий ихтиролар борки, улар инсоният ҳаёти учун янгилик, енгиллик олиб келмайди. Аксинча, фожеали оқибатларга сабаб бўлади. Ана шундай кашфиётлардан бири - зомбиликдир.

Бир қарашда қандайдир ғализ эшитилган бу "зомби" тушунчаси кейинги юз йилликка келибгина маълум бўлган бўлса-да, лекин у бундан аввалроқ, айрим қабила ва элатлар орасида махфий ҳодиса тарзида авлоддан авлодга ўтиб келган. Масалан, ўтган аср ўрталарига келиб, Гаитида одамларни ваҳший тарзда ақлидан айириб, улар меҳнатидан текин фойдаланувчи бир гуруҳ эксплоутаторлар сири фош этилади. Маълум бўлишича, улар турли ҳудудлардан алп қомат, чаққон ва кучли йигитларни танлаб, уларга махсус тайёрланган қандайдир модда бериб, вақтинчалик ўлдиришар экан. Ўликнинг қариндош-уруғлари бундан бехабар, маросимларни ўтказиб, уни кўмишади. Маълум вақтдан кейин қотиллар ўликни қабрдан ковлаб олишиб, уни яна аллақандай моддалар билан "тирилтиришади". Вақтинчалик ўлимдан тирилган ўлик эса бутунлай ақл-ҳушини йўқотган, ҳатто ўз исмини ҳам эслай олмайдиган зомбига айланади.

"Чақалоқ"қа янги исм қўйишади ва фақат хўжайинини танитишади. Қиладиган иши кўрсатилади ва имо-ишора орқали буйруқ берилади. Чунки, у онги билан бирга нутқидан ҳам маҳрум қилинарди. Зеро, ақл-ҳуш, тафаккур бўлмагандан кейин, табиий, нутқ ортиқча эди. Текин ишчи кучига эга бўлган хўжайинлар эса ундан ҳоҳлаганча фойдаланиши, уни ҳоҳлаганча ишлатиши мумкин эди. Дарвоқе, хўжайинлар зомбиларга фақат бир нарсани - туз ва тузли маҳсулотларни истеъмол қилишни ман этишган. Улар туз хотирани тиклаш учун муҳим восита деб билишган.

Зомбига айланган фикрлаш, идрок қилиш, эслаш, шодланиш, қайғуриш каби бори инсоний хусусиятларидан бутунлай ажрайди, гўё бир робот-маҳлуққа айланади. У фақат айтилган буйруқни бажаради. Қизиқ, бир томонда илғор фантаст адиблар одага ўхшаш ҳиссиз биороботларни орзу қилиб юрган пайтда, дунёнинг нисбатан қолоқ ҳисобланувчи халқлари аллақачон жонли роботларни етказиб бўлишган эди. Шу ўринда зомбилар бошқа ҳудудларда ҳам бўлганми, деган табиий савол туғилади. Аслида бу жумла бизга яхши таниш бўлмаслиги мумкин. Лекин, унинг синоними бўлган "манқурт" сўзи тилга олиниши билан кўпчилигимиз дарҳол Ч. Айтматовнинг "Асрга татигулик кун" романини хотирлаймиз. Жунгжанглар қўлига асир тушиб сочи олинган Жўломоннинг бошига янги сўйилган туянинг бўйин териси қопланади. Ниш уриб чиққан янги соч, теридан ўтолмай ортга қайтади ва мияга қадалади. Миянинг ичкарисига қараб ўсган соч болани ақлдан оздиради. Ўзлигини йўқотган Жўломон душманга қул бўлиб қолади.

Мана шундай ҳолатлардан яна бири Олатов атрофларида тарқалган Жезтирноқ афсонаси билан боғлиқ. Подшоликнинг махсус одамлари янги туғилган ўғил чақалоқларни танлаб олиб, одамлардан узоқ дарага олиб боришаркан. Ёшлигидан уларга махсус тарбия, жисмоний машқлар, кейинчалик ҳарбий жанг сирлари ўргатилган. Ҳақиқий жезтирноқ сифатида шаклланиб етишиши учун, улар раҳм-шафқат туйғусидан бутунлай узоқлашиши керак эди. Шунинг учун зомбилар каби бу ўғил болалар билан ҳам имо-ишора орқали ёки маҳаллий аҳоли тушунмайдиган сўзлар билан гаплашишган. Вояга етган жезтирноқлардан эса қирғинбарот жангларда фойдаланилар эди.

Юқорида келтирилган мисоллардан ҳам кўриниб турибдики, онгдан, тафаккурдан ажралиш инсон учун энг катта фожеадир. Маълум тоифадаги одамлар манфаатига айланганда эса у инсоният фожеасига айланиши мумкин.

XX асрнинг иккинчи ярмига келиб манқуртлик тушунчаси моҳиятан янада кенгайиб, эндиликда биз уни мазкур асрнинг энг катта империяси бўлмиш Қизиллар даври мутамлакаси билан боғлайдиган бўлдик. Собиқ Иттифоқ ҳудудидаги халқлар устидан юргизилган аёвсиз сиёсат ўз ишини қилди. Кўп миллатлар ўзлигидан айрилди, ҳақиқий тарихини унутди, дунёдан узилиб сунъий "изолятор"га маҳкум қилинди - миллатнинг оммавий тарзда онгсизлашуви бошланди. Буни англаб етган ва қутулиш чораларини излай бошлаган зиёлилар отилди, қамалди, бошққача айтганда, беданинг гули мунтазам чилпиб турилди. Тафаккури, онгидан айрилган одам нима учун яшаётганини англай олмайди, тирик мурдага айланади. Қизиллар "қаноти остидаги" бир юз эллик миллион одам, оз қолса,зомбига айланаёзган эди.

Лекин, шу ўринда дунё миқёсида кечаётган яна бир жараённи тилга олиб ўтмасликни иложиси йўқ, менимча. Бу жараённи бир сўз билан "тафаккур ўғрилиги" деб аташ мумкин. Ҳозирга кунга келиб, бу ўғирлик етакчи давлатлар учун касб бўлиб бормоқда ва энди битталаб эмас, миллионлаб инсонлар қуролсиз, жангсиз қарам қилинаяпти - зомбилаштирилаяпти. Бу йўлда асосий қурол сифатида ғарбона маиший ҳаёт тарзи - кийиниш, емоқ-ичмоқ, ўйин-кулгуни тарғиб қилувчи кинофильмлар, мелодрамма ва детектив адабиётлари, интернат тизимидан оқиб келаётган турли олди-қочди янгиликлару хабарлардан унумли фойдаланилаяпти. Шарқ ва Ғарб маданияти ўртасида ўзаро боғлиқлик билан бир вақтда тафовут ҳам мавжуд. Истаймизми, йўқми, улар ўртасида гоҳ пинҳоний, гоҳ ошкора кураш кетади. Бугунги кунда моҳиятан ўша курашни эслатувчи жангари ва беҳаё фильмлари ҳужжатларига бемалол "For export", яъни "Экспорт учун" деган тамғани ёпиштириб, жаҳон бозорларида сотишмоқда. Ва, минг афсуски, ривожланаётган мамлакатларда аҳолининг илғор қатлами бўлган ёшлар ўртасида бундай композициялар "ўз ўрнини" топмоқда. Бу орқали маълум катта гуруҳлар, иккинчи ва учинчи дунё мамлакатларида тафаккур ва онгни сусайтиришга эришмоқда. Албаттаки, миллион-миллион даромад эвазига.

Гаитидаги зомбилар, Айтматовнинг Жўломони, Олатовнинг жезтирноқлари, қизил империянинг коммунистлари, "ғирт европейский" замонавий ёшлар - булар ҳақида мулоҳаза юритар эканмиз, улар моҳиятан бир сафга тизилаётгандек, гўё. Барчасида ҳам тафакур, бўлганда ҳам асл аслиятга хос, тафаккур доираси қисилган, қарам бўлган, заҳарланган ёки бутунлай йўқотилган. Аслида эса инсоннинг энг буюк бойлиги бўлган онг, ҳақиқий ўрнида қолиши ва башариятга холис хизмат қилмоғи керак.

БУНДАН РОСА 100 ЙИЛ МУҚАДДАМ

Эрталаб, одмигина кийинган икки аёл Женева кўли ёқасидаги меҳмонхонадан чиқиб, оҳиста юриб боришар эди. Шу пайт қаердандир пайдо бўлган сочи ўсиқ, соқоли қиртишланмаган дайдибашара киши тез-тез юриб аёлларга яқинлашди-да, улардан бирининг кўксига мушт туширди. Бехос зарбани кутмаган аёл йиқилиб тушди, бироқ у дарҳол ўзини ўнглади, ўрнидан турди ва дугонаси билан қирғоқда турган кема пиллапоясидан кўтарилди. Бортга чиққандан сўнггина аёл кўкси ачишаётганини ва қон силқиб чиқаётганини сезди. Аёлнинг ҳамроҳи чинқириб юборди. "Кемани тўхтатинг, дугонам Австрия қироличаси!" деб ёрдамга чақирди. Бироқ, 20 сантимли узунликдаги махсус чархланган аррача аёлнинг юрагини тилиб ўтган ва кайзер Франц Иосифнинг соҳибжамол рафиқаси - қиролича Елизаветанинг умрига зомин бўлиб улгурган эди...

Қотил қўлга олинди, у қироличада ҳеч қандай хусумати йўқлигини, фақат ўзида машҳур ва таниқли шахслардан бирортасининг умрига зомин бўлиш истаги туғилганини айтди, холос...

Тафаккур

СЕВИЛГАН ОДАМ ГЎЗАЛДИР

Жалолиддин РУМИЙ

• СЎЗ ҳақиқатнинг сояси ва парчасидир. Модомики соя ўзига тортар экан, у ҳолда ҳақиқат янада яхшироқ жазб этади. Сўз баҳонадир. Бир инсонни бошқа бир инсонга тортган нарса сўз эмас, балки иккаловида мавжуд бўлган руҳий бирликдан бир парчадир.

• ДАРД доимо инсонга йўл очади. Дунёдаги ҳар бир иш учун инсон юрагида иштиёқ, ҳавас ва дард бўлиши лозим. Акс ҳолда, инсон бу ишни қилмас. Дардсиз ва заҳматсиз иш ҳам унга муяссар бўлмас. Дунё ва охират, тижорат ва шоҳлик, илм ва бошқа ишларда бўлсин, барчасида аҳвол шундай. Чунончи, Марям тўлғоқ тутмагунча бахт оғочига яқинлашмади... Марямни дарахтга дард яқинлаштирди ва қуриган дарахт мева берадиган бир ҳолга келди.

Вужуд ҳам Марям кабидир. Ҳар биримизнинг Исомиз бор. Бизда ҳам ўшандай дард пайдо бўлса, Исомиз туғилади. Агар дард бўлмаса, Исо ҳам ўз келган йўлига қайтиб кетади; биз ҳам ундан фойдаланишдан маҳрум бўламиз.

• СЕВИЛГАН киши гўзалдир. Аксинча бўлмайди, яъни ҳамма гўзаллар ҳам севилавермайди ва севилиши шарт ҳам эмас. Гўзаллик севимлиликнинг бир жузъидир. Севимли бўлмоқ аслдир. Бу бўлгандан кейин гўзаллик ҳам мавжуддир. Ҳар бир нарсанинг жузъи бутунидан ажралган ҳолда бўлолмайди. Улар биргадир, яъни қисм бутун билан дир. Мажнуннинг замонида ҳам гўзаллар бор эди ва улар Лайлидан ҳуснлироқ эдилар. Бироқ Мажнун уларни севмади. Унга: "Лайлидан гўзалроқларини сенга кўрсатайлик, берайлик", дедилар. Мажнун эса: "Мен Лайлининг сувратини севганим йўқ... Лайли менинг қўлимда бир қадаҳ кабидир. Мен бу қадаҳдан шароб ичаётирман, чунки мен шаробга ошиқман. Сизнинг кўзингиз фақат қадаҳда, ичидагидан хабарингиз йўқ, ғофилсиз", - деди.

Дунё, дунё...

СОҲИБЖАМОЛ БЕНАЗИРНИНГ ТАШВИШЛАРИ

Покистоннинг собиқ Бош вазири Беназир Бхутто ишлари айни ўнгидан келиб юрган пайтларда Саудия Арабистонидан уй-жой қилиб қўйган экан. Мамлакат тепасига Навоз Шариф келди-ю, соҳибжамол Беназирнинг омади орқага кетди: у ҳибсга олинди. Тегишли идора маълумотларига кўра, Б.Бхуттонинг хориждаги уй-жойлари, ери, тадбиркорлик фирмаларининг жами камида 300 миллион АҚШ долларига баҳоланган. Ғарб матбуоти ёзишича эса ёқимтой ва истараси иссиқ Беназир хоним ўз мансаб лавозимидан фойдаланиб ўз халқининг миллард долларга "туширган".

Бу рақамлар нечоғли тўғрилигини, табиий, келажак кўрсатади. Беназир хонимнинг фикрича, унинг шаънига ағдарилаётган мағзавалар сиёсий ўйинлардан ўзга нарса эмас.

ҚАТЪИЯТЛИ СУ ЧЖИ

Илгари Бирма, эндиликда Мьянма деб юритилаётган мамлакатнинг Миллий демократик лигаси дарғаси До Аун Сан Су Чжи Осиё қитъасидаги энг серғалва сиёсий арбоблардан саналади. Маҳаллий полиция Су Чжи хонимга мамлакат пойтахти Янгондан ташқарига чиқмаслик ҳақида кўрсатма берганига қарамай, у ҳамфирқалари билан учрашиш ниятида йўлга тушган. Шаҳардан чиқаверишда унинг машинаси полициячилар томонидан тўхтатилган. Су Чжи нима қилган денг?

У полициячилар хатти-ҳаракатига норозилик ифодаси ўлароқ машинадан бир қадам ҳам ташқарига чиқмай, бир ҳафтагача очлик эълон қилиб ўтирган.

Айтишларича, АҚШ давлат котибаси М.Олбрайтнинг аралашувидан сўнг маҳаллий полициячилар Су Чжини таъқиб этишни бас қилишган.

Тақдир

БИР КЎЙЛАККА ЕТМАГАН РАИС

У ярим аср муқаддам бугунги авлодлари қила олмаётган ишни уддалашга эришган эди

Хизмат юзасидан Шаҳрисабзга борганимда, туман солиқ инспекциясининг бошлиғи Нафас ака Холдоров бир вақтлар пахтачиликда донғи кетган меҳнат қаҳрамони Жўра Элбоевнинг юз йиллик таваллуди тантанасига таклиф қилиб қолдилар. Баландпарвоз тантаналарга тобим йўқроқ эканлигини эшитган суҳбатдошим: "Жўра Элбоев, қолаверса, у кишининг номи ва ишини ардоқлаб келаётган дукчиликлар ҳақида билиб кетсангиз, ёмон бўлмасди, чунки бугунги давримиз Жўра акадек раҳбарларга муҳтожлигини биласиз деганларидан сўнг иложсиз қолдим.

Ўзаро меҳр-оқибат, миллий ифтихор ва қадриятларимиз ҳақида кўп гапиришга ўрганиб қолдик. Очиғини айтганда, мен ҳақиқий меҳр-оқибатни ҳам, яхшилар қолдирган эзгу ишларнинг қадрланишини ҳам ана шу мўъжазгина қишлоқ, шу бир парча маконда кўргандек бўлдим.

Жўра Элбоевнинг хотира кечаси тантаналаридан олган таассуротларим чексиз, албатта. Аммо мен бу ҳақда эмас, балки сизу биз яшаб турган аср ўрталарида, ҳали биздан унчалик олислаб кетмаган кечаги кунларда мард, танти, Ватан ва миллат, эл-юрт тақдирини ҳар қандай нарсадан устун қўя олган оддий ўзбек йигитининг қисқа умри давомида амалга оширган афсонавий ишларининг баъзи бир қирралари ҳақида чизги бериб ўтмоқчиман.

Қадрли газетхон! Йигирма тўрт йил катта бир хўжаликка раҳбарлик қилган, аммо умри поёнига етганда уйидан битта янги кўйлак ва костюм-шим чиқмаган раис ҳақида эшитганмисиз. Эшитмаган бўлсангиз, билиб қўйинг, бу худди мен тилга олаётган Жўра Элбоевдир. "Гапнинг ҳамиртурушини ошириб юборибсан", дея янишга шошилманг. Агар бу гапларга ишонгингиз келмаса, йўлингиз Шаҳрисабз томонларга тушиб қолса, ўша ердаги катта-ю кичикдан сўранг.

Ҳа, худди ўша афсонавий қаҳрамон, 30-йиллари "Қизил юлдуз" деб ном олган жамоа хўжалиги раиси Жўра ака оғир касаллик туфайли бевақт вафот этганида ҳамқишлоқлари марҳумга кийдириб қўйиш учун унинг уйидан янги костюм, ҳеч бўлмаганда кўйлак топишолмаган экан. (Ўша давр мафкурасига ассосан раҳбарлар вафот этганда марҳумга костюм, шим кийгизиш мажбуран урфга киритилган). Йўқ, бутун бир миллионер колхўзни бошқарган раис камбағал бўлмаган, албатта. Биринчидан, ўша оғир 30-йиллар ва урушдан кейинги тикланиш йилларида Жўра ака дўконма-дўкон юриб кийим-бош излашга кетадиган вақтига қизғанган. Иккинчидан, халқим, ҳамқишлоқларим тезроқ бадавлат, қорни тўқ, усти бут бўлсин, ўшандан кейин пасон бўлиб юриш менга ҳам ярашади, дер эканлар, раҳматлик.

Эллигинчи йилларда бир хўжалик даромади ҳисобидан хўжалик ҳудудидаги қишлоқларда тиббий масканлар, мактаб, болалар боғчаси, маданият уйи, меҳмонхона, кўплаб турар жой иншоотлари қурилганлиги, хўжалик аъзоларининг фаровонлигини ошириш учун миллион-миллион сўм сарфланган бир пайтда раиснинг отасидан қолган эски кулбада саккиз фарзанд билан яшаганлигига нима дейсиз...

"Йигирма тўрт йил раислик қилиб ўзингизга битта уй қура олмадингизми, деган экан 54-йилнинг баҳорида раиснинг уйига ташриф буюрган вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби ҳайратини яширолмай. Ва котибнинг даъватидан кейингина Жўра ака фарзандлари, ҳамқишлоқларини ҳашарга чақириб, оддийгина уй қуриб олади. Тақдирнинг аччиқ қисматини қарангки, кўчиб ўтган янги уйда раис бор-йўғи ўн саккиз кунгина яшайди, холос...

Юбилей тантанасида вилоят ҳокимининг биринчи муовини Ф.Ашуров, туман ҳокими Ш.Алланазаров, Жўра ака билан бақамти ишлаган меҳнат қаҳрамони Зайнаб Ҳушимовлар раиснинг бетакрор хислатлари, унинг Қашқадарё пахтачилиги, умуман қишлоқ хўжалигининг юксалиши йўлида қилган афсонавий ишлари ҳақида гапирар эканлар, фикри ожизим беихтиёр Жўра аканинг раҳбарлик салоҳиятини бугунги баъзи бир раҳбарлар хатти-ҳаракати билан қиёслашга шошилади.

Аъзолари йиллаб маош олмаётган бир пайтда миллионлар совуриб тўй-ҳашам ўтказаётган, кейинги ўн йилликларда хўжалиги ҳудудида бирорта маданий-маиший бино, мактаб қурмаган, лой-тупроқ кўчасига ҳатто шағал бостира олмаган, аммо ўзига қолганда қават-қават ҳашаматли қасрларни қураётган хўжалик раҳбарлари, кўкрагини кериб юрган ҳоким боболар камми орамизда. Ватан, эл манфаати йўлида умрини бахшида этган Жўра Элбоевдек фидойи кишилар тирик бўлганида бундай "раҳбарлар" ким деб атаган бўларди?

"Жўра ака бор-йўғи икки от, бир омоч, тўрт бош қорамол, ўн гектарча ер билан колхозни ташкил этганди, - дея эслайди Оққўзи ота Бўтаев. - Дон ҳам, пахта ҳам, сабзоват ҳам ўзимиздан чиқсин, ана ўшанда бировга зорикмаймиз, дегич эди раҳматлик".

Мактабда бизга кўплаб "афсонавий қаҳрамонлар" ҳақида ўқитишган. Албатта, уларнинг деярли ҳаммаси инқилоб даврида асосан қанча одам ўлдирганлиги ҳисобида "афсонавий" бўлганлар. Ўз юртимизда бировлар қонини тўкиш эвазига эмас, балки ҳалол меҳнати, халқ фаровонлиги йўлида кўрсатган мислсиз меҳнати орқали афсонавий ном олган қаҳрамонларимиз бўлганлигини шукрлар бўлсинки, мустақиллик шарофати туфайли аста-секин билиб оляпмиз.

Дукчиликларнинг айтишича, Жўра Элбоевнинг раҳбар сифатида яна бир эътиборли хислати бўлган экан. Ўша пайтлар хўжалик оёққа туриб олгач юқоридан хўжаликни фақат пахтачилик соҳасига йўналтиришни кўрсатма беришган. Аммо раис бунга кўнмаган. Халқнинг қорни тўқ, усти бут бўлиши учун пахта қанчалик зарур бўлса, бошқа тур қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳам ундан кам эмаслигини, бинобарин, хўжаликда боғдорчилик, чорвачилик, сабзавотчилик, дон етиштиришни кенг ривожлантиришни талаб қилади ва бунга эришади ҳам. Натижада Дукчи қишлоғи ва унинг атрофидаги бошқа қишлоқлар аҳли оғир йиллардан қийналмай омон чиқишади.

Жўра раис оддий қишлоқ кишиси бўлгани учун ҳам ғирромликни билмаган. Шунинг учун унинг хўжалик экин майдонларини кенгайтириш ва пахта, ғалла ҳосилдорлигини рекорд даражада кўтаришида қилган ишларининг ҳеч бир муболағаси йўқ. Бугун қишлоқ хўжалиги замонавий фан-техника ютуқлари асосида юритилаётган бир пайтда гектаридан 18-20 центнер нари-берисида ҳосил олаётган хўжаликлар фаолиятини Жўра Элбоевнинг бундан ярим аср муқаддам амалга оширган ишларига қиёслар эканман, бир нарса беихтиёр ўйлантириб қўяди, мени. Жўра акадек кишиларда бугунги баъзи бир раҳбарларда етишмаётган ажойиб хислат - фидойилик, ватанпарварлик ва орият анчагина баландроқ бўлганмикан дейман. 1935-37 йилларда ҳар гектар майдондан 36-37 центнер, 1948 йилга келиб эса 41,5 центнердан пахта ҳосили кўтариб, ўша давр пахтачилик тажрибасидаги кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ҳосилдорликка эришиш ва ҳақли равишда афсонавий қаҳрамонга айланиши ана шу фавқулодда хислатларнинг натижаси бўлса, ажабмас.

"Раҳматлик Жўра ака ишида камчиликка йўл қўйган хўжалик аъзосини ҳеч қачон ҳақорат қилмасди, овозини баландлатиб коймасди, дея хотирлайди ўша йилларни эслаб Зайнаб момо, - аксинча: осмон узилиб ерга тушгани йўқ, ишда баъзан камчиликка йўл қўйиш мумкин, эртага янада пишиқроқ ишласанглар, ўрнини босиб кетади, дея барчамизни бошимизни силаб, кўнглимизни кўтариб қўярдилар".

Ўзи ташкил этган жамоага йигирма тўрт йил узлуксиз раҳбарлик қилган ўзбекнинг ҳақиқий меҳнаткаш ўғлони қолдирган эзгулик ниҳолларини унинг ҳамюртлари авайлаб парвариш қилишмоқда. Шунинг учун мана, орадан ярим асрдан ортиқ вақт ўтган бўлишига қарамай дукчиликлар, бутун қашқадарёликлар бу инсонни, унинг қилган ишларини ҳам ҳавас, ҳам ҳайрат билан эслашади, эъзозлашади. Яхшилик ўлмайди, деганлари ҳам шу бўлса керак-да.

Даврон ОРИПОВ

Ҳой, йигитнинг гули!
Полвон бўлсанг тошинг бўлсин, тошингга монанд кифтинг бўлсин, кифтингга тенг қалбинг бўлсин — ғалабанг ҳалол бўлсин, ҳалол!..

ОНАЛАРИМ - МОҲЛАРИМ

("Муҳаббатнинг адабгоҳи" туркумидан)

Раҳима ШОМАНСУРОВА

Онам - Карима Мансур қизи оламдан ўтганларида ўттиз икки ёшга тўлмаган, қайнонам - Ҳужиста Шомаҳмуд қизи қазо қилганларида эса ўттиз икки йиллик келин эдим.

Оила - инсонни озиқлантирадиган, уни инсон қилиб шакллантирадиган бир қутлуғ даргоҳ. Оналар эса шу даргоҳнинг маънавий муҳитини ушлаб турадиган меҳри дарё соҳибалардир. Шулар ҳақида ўйлаганимда бугунги борлиғимда ҳар икки онажонимнинг ҳиссалари теппа-тенг экан деган хулосага келаман.

УЧТА ЧИТ КЎЙЛАК

Эндигина мактабга чиққан сочлари жамалак қизалоқ эдим. Урушдан кейинги, одамлар энди ўнгланаётган оғир йиллар эди. Рамазон ҳайити ёз кунларига тўғри келди. Ойим ўша ҳайит арафасида менга бир эмас - учта чит кўйлак тикиб бердилар. Учаласи уч хил фасонда...

Мен уларнинг бирини олиб, бирини кийиб, анча вақтгача ҳовлида чирпирак бўлиб юрдим. Қувончимнинг чеки йўқ эди: мендан катта опаларимга ойим ҳайитга биттадан кўйлак тикиб бердилар-у, менга эса бир эмас - учта!

Бошқалардан шўхроқ бўлганим учун бир мавсумга менга битта кўйлак чидамаслигига унда ақлим етмасди. Лекин ойим буни бошқача тушунтирдилар:

- Биттаси - менинг яхши қизим бўлганинг учун, биттаси - укангни яхши ўйнатиб юрганинг учун, биттаси - эчкингга яхши қараганинг учун!

Ажабо, учта чит кўйлак билан ойим мени қувонтирибгина қолмай, ухдамга ота-онага меҳрли бўлиш, кичикларни севиш, жониворларга бепарво бўлмаслик каби уч савобли фазилатни юклабдилар. Фақат юклабгина эмас, бу фазилатлар эгаси мукофотларга лойиқ бўлишига нозик ишора ҳам қилибдилар.

"ҲАЛОВАТЛИ" ОДАМ

Ойим хаста бўлиб қолдилар. Уларнинг ҳеч касал бўлиб, кўрпа-тўшак қилиб ётганларини билмасдик. Бу оғришларидан жуда хавотирга тушдик. Врачларга кўрсатиб, бир-икки ҳафта давомида одатдагидан тез-тез хабар олиб турдим.

- Ўзи ишга энди тушувдинг, ман туфайли ёлчитиб ишлолмаяпсан ҳам. Бошлиқларингдан гап эшитмагин яна! Сангинанинг ҳам ҳаловатинг йўқ, - дердилар ойим ҳар гал келганимда хижолат тортгандек.

- Болалар ухлагандан кейин ишлаб етказиб бераяпман, мендан хавотир олманг. Сиз тузалиб олсангиз - бўлди! - деб у кишини хотиржам қилишга уринардим.

Дарҳақиқат, у вақтлар аёлларнинг ҳомиладорлик ва бола туғилгандан кейинги таътиллари қисқа бўлгани учун, ўғлим тўрт ойлик бўлар-бўлмас, қайнона ойимларга қўйиб, ишга тушиб кетгандим.

Жавзонинг этаклари, серёғин кунлар эди.

Бир куни одатдагидек, иш вақтимгача ойимларни бирров кўриб кетай деб шошилаётсам, қайнона ойим қўлимга бир тоғорача тут тутқаздилар:

- Янгилик-да, қудамга олиб боринг. Қонни тозалайди, - дедилар. Қўшнимизникидан атай чодир тутиб қоқтирибдилар. Ғарқ пишган, пилладек йирик-йирик оппоқ тутлар...

Бора-боргунча инсонлар ўртасидаги меҳр-оқибат ҳақида ўйладим. Трамвайдан тушганимда яна ёмғир шивалай бошлади. Қадамимни тезлатдим. Муйилишда... не кўз билан кўрайки, хаста ётган онам бошларида-ю қўлларида икки катта тугун билан бекат томон келяптилар.

- Тинчликми? - Бошлари узра шамсиямни тутар эканман, хавотирланиб сўрадим. - Ҳамма соғми? Дадам тинчмилар?

- Ҳа-ҳа, ҳамма яхши, хавотир бўлма! Тинчимадинг, тинчимадинг-да. Яна келаяпсанми-я? Ахир анча тузукман, дедим-ку кеча! Сенда ҳам ҳаловат йўқ...

- Вой ҳаловатли одамэй, ҳа, ўзлари қайга кетаяптилар, тугунларини бошларига қўйиб? - Овозимда, албатта, норозилик оҳанги акс этарди.

- Қўшнимиз - Бувининг келинлари туққан эди. Кеча жавоб берган экан. Ҳеч ким бормагани учун бояқиш қолиб кетибди. Эрталаб бизникилар ишга кетиб бўлишувди. Буви чиқиб зорланиб қолдилар: "Мен юролмасам, келинингиз ўртоғининг кийимларини етказиб берармикин, девдим"... Келинойинг ишга кетган эдилар, ўзим бора қолай, дедим...

- Шу аҳволда, шу ҳавода, касал одам...

Норозилигим ичимда қолди:

- Қўй, болам, худога шукр, мана - тузукман! Хайрли ишга Оллонинг ўзи қувват беради. Кампирнинг дили оғримасин. Мен яхшиман, сен ишингга боравер...

Туғруқхона унча узоқ эмасди. Тугунларни кўтаришиб, қабулхонада қолдирдим. Ойим тоғорачадаги тутлардан уч-тўрттасини "Омонлик-омонлик!" деб оғизларига солдилар-у, қолганини ҳамшираларга улашдилар:

- Қудам бериб юборибдилар. Бир чиройли тут экан, енглар!

"ҲИМО" НИМА, ОЙИЖОН?

Ўн беш кунлик келин эдим. Ён қўшнимиз - амакимизникида тўй бўлди. Янги келин биринчи бор катта даврага киришим, янги қариндошлар олдида биринчи бор кўринишим керак... Қалбимни ваҳима босди: қандай бўларкин? Ишқилиб, "типпа-тик келин экан" деган ном олмасам бўлгани! Безовталигимни қайнона ойим сездилар шекилли, бу кунги вазифаларимни қуйидагича тушунтирдилар:

- Аёлларга дастурхонни катта айвонга тузаганмиз. Тўрингизни ёпиниб, нимтаъзим билан кириб боринг. Овсин опангиз ёнингизда бўладилар. Қариндошларни таништираётганларида ҳаммага бир-бир эгилиб таъзим қилинг. Меҳмонларга бир пиёладан чой бериб, секин ҳимо билан чиқиб кетарсиз. Зинага етганда ҳаммага яна бир бор умумий таъзим қилинг. Оёқ остидаги кавушларни тўғрилаб, сўнг аста тушиб кетинг...

Ҳаммаси тушунарлику-я, бироқ "ҳимо билан" чиқиб кетиш қандай бўлади?

- Ойижон, "ҳимо" нима? - титрабгина сўрадим.

- Ҳимоми? - Ойим ўйлаб қолдилар. Кейин соддагина қилиб, - келинларнинг ҳимарилибгина чиройли юриши-да, болам! Аёлларга чой берганингиздан кейин тўрингизни яна бошингизга илинг-у оҳиста нимтаъзимда орқангиз билан битта-битта қадам ташлаб чиқинг деганим: Кўпчилик ўтирган ерда "чирс" ўгирилиб, "тап-тап" юриб кетиш келинларга хунук кўринади...

Айтилган жараёнлар ойим тушунтирганларидек ўтди. Охири, "Хуш келибсизлар!" деб, ойимлар айтмоқчи "ҳимо билан" чиқиб кетаётиб иккала онамга зимдан нигоҳ ташладим. Икковларининг кўзларида бирдек ажиб нур жилвалнарди. Гўё мен эмас, улар келинлик имтиҳонини топширгандек! Бир давра меҳмон аёлларнинг: "Бахтли бўлинг! Илоё қўша қаринглар!" - деган дуолари-ю олқишларига маст эдилар, моҳларим!

Азиз муштарийлар!
Муҳтарама аёллар, қизлар!

Хабарингиз бор, газетамизнинг ўтган йилги сонларида "Нафосат" саҳифасининг 4 сони эълон қилинди. Унинг ўз мухлис ва мухлисалари кўпайди. Муҳтарам Президентимиз томонидан бу йил "Аёллар йили" деб эълон қилинди. "Нафосат" саҳифасининг аталиши моҳиятида ҳам аслида хотин-қизлар, оила мавзулари мужассам эди. Шу боис саҳифамиз номини "Эъзозлисан, аёл" деб аташга қарор қилдик.

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси ҳамда "Саодат" журнали ташаббуси билан ташкил этилган "Нафосат" кенгаши онажону бувижонларимизни, суюкли дугоналаримизу сингилжонларимизни қутлуғ йил билан муборакбод этар экан, барча-барчаларига эъзоз, эҳтиром йўлдош бўлишини тилайди.

... Ишқ сўзидан гап очсалар, тош қотасиз,
Пар ёстиққа юз босганча жим ётасиз,
Тушларимда фақат менга гул отасиз,
Гуллар оғир ботар, гарчи тикони йўқ...

ШАМСИЯ

ЭҲТИРОСНИНГ СИРЛИ ОСМОНИ

Туйғу

Узоқ йиллардан бери инсон психологияси, эркак ва аёл муносабатлари сирлари, оила муаммолари мавзуларида тадқиқот олиб борган Игор КОННинг номи дунёга машҳур. Академик, профессор-сексологнинг ушбу мақоласи икки жинс орасидаги энг юксак туйғу - муҳаббат туйғусининг сирлари, унинг қудрати, бетакрор эҳтиросларининг ғоятда табиийлигига бағишланган. Миллий ўзимизга хосликдан, андиша маъноларидан келиб чиқиб, мақола қисқартириб босилмоқда.

Кейинги пайтларда эркак ва аёл ўртасида бўладиган жинсий муносабатлар фақат шармсизлик нуқтаи назаридан баҳоланадиган бўлиб қолмоқда. Ҳатто муҳаббат ва жинсий муносабатни бир-биридан йироқ ҳодисалар сифатида баҳолашга уринаётганлар ҳам бор. Ваҳоланки, жинсий яқинлик бўлмаган кўнгил яқинлиги тўлақонли муҳаббат мақомига етиша олмайди. Оила қуриш учун муҳаббат шарт эмас дегувчилар ҳам бор. Тўғри, атрофимизда меҳр-муҳаббатдан мосуво оилалар тикилиб ётибди. Яшаяптилар, бола-чақа орттираяптилар. Лекин шуни унутмаслик керакки, муҳаббатсиз жинсий яқинлик бўлиши мумкин, аммо-лекин жинсий мулоқотсиз муҳаббатда жозиба қолмайди.

Биз шу вақтгача афлотуний муҳаббатни улуғлаб, идеаллаштириб келдик. Энди эса жисмоний муҳаббат ошкоралашиб кетганидан у ҳақда истаганча фикр-мулоҳазаларни айтишдан қочмаяпмиз. Бироқ икки кўнгил орасидагина бўладиган, эҳтирослар, беғубор ошуфталиклар оғушида кечадиган яқинликка ҳам ёмон кўз билан қараш пайдо бўлаяптики, бунга эҳтиёт бўлмоқ зарур. Муҳаббат - фавқулодда самовий туйғу. Разиллик, бадбин ва майда нияту мағзавалар билан пок муҳаббатни булғаш ярамайди. Ана шундай фавқулодда туйғуларга йўғрилган яқинлик устидан кулиш, мазах қилиш калтабинликдир.

"Муҳаббат — биз ҳаммамиз интилаётган ва инсон қадами етмаган диёр", - деган эди М.Пришвин. Чунки муҳаббат водийсига ҳар ким ўз қадами, ўз ўлчами, ўз дунёси ва ўзининг ЯГОНАСИ билан боради. АҚШдаги илмий ташкилотлардан бири муҳаббат сирларини аниқлашга қаратилган тадқиқотларга жуда катта маблағ сафарбар этганини эшитган йирик сиёсий арбоблардан бири таажжубланиб: "Эркак ва аёл ўртасидаги муҳаббат муносабатларини охиригача тадқиқ этиб бўлмайди", - деган эди.

Тўғри, жинсий яқинлик илмини яратиш мумкин, унинг сирларини ўқитиш, ўргатиш мумкин, лекин энг нафис туйғулар ва эҳтирослар жилвасини кашф этиш имкони йўқ. Испан адиби Мигел де Унамуно: "Муҳаббатнинг сири аниқланса, у йўқолади", деб жуда катта ҳақиқатни жўнгина изоҳлаб қўйган. Психологлар тили билан айтганда, **муҳаббат икки жинс вакилининг бир-бирини шунчаки ёқтириши эмас, балки муҳаббат - суюкли кишига нисбатан ғоятда муҳтожлик, унинг васлига эҳтиёжмандлик, унинг дийдорига етишиш маъносидаги тасвирлаб бўлмас, тутқич бермас даражадаги бетоқатликдир! Унга наф келтиришга уриниш, унинг оғирини енгил қилишга интилиш, ҳар лаҳза-ҳар нафасда унга ҳамнафас бўлишга интилишдир!** Бунда унинг (аёлнинг ёки эркакнинг) шахсияти аҳамиятсиз, кўпчиликка ёқмаслиги кўриниб турган кишини кимдир ақлдан озгудек севиши кўп учрайдиган ҳол.

Муҳаббатнинг тури бир қанча. Эҳтиросларга бой ва беғубор дўстлик туйғуларидан беғараз муҳаббат вужудга келади, бунда севишганлар ўзларини буткул бахшида этадилар, дил-бадил, вужуд-бовужуд якдил, якбаданга айланадилар.

"Муҳаббатнинг кўзи кўр" деган гапни ҳамма эшитган. Лекин у мисли кўрилмаган билиш манбаи ҳамдир. Кўзи кўр кишиларнинг бошқа сезгилари ривожланганидек, муҳаббат ақл-идрок кўзини кўр қилса-да, севги ҳукмрон қалб соҳиби (соҳибаси)нинг ботиний нигоҳи шу қадар сезгир, синчковлашиб кетадики, у ўзи меҳр қўйган кишисида минглаб кишилар илғамаган гўзалликларни илғай олади. Қиз ўзининг севган кишиси истаган юксакликларга кўтарилишига интилади, ўзини тарбиялайди, уни севган ЯҚИНИ ёқтирмайдиган одатларидан жуда осонлик билан воз кечади. ЯҚИНИнинг муҳаббати осмонида парвоз қилиб юрган йигит ё қизни кўрганлар "Вой, очилиб кетибсан-а!" деб қарши оладилар. Бу очилиб кетишнинг асл сири ҳам мен таърифлашга уринаётган сирли, сеҳрли муҳаббатда!

Ҳар кимга ана шундай туйғу насиб этсин!..

"РАҲИМОВ ХУРШИД" ЭМАС, "РАҲИМОВА ҲУРРИЯТ"МАН!

Бир эътиборсизлик туфайли 13 йилдан бери сарсон онахон ҳасрати

Шикоят

"Ҳуррият"нинг ўтган йил чоп этилган сонларининг биридаги "Ўргимчак тўри" сарлавҳали мақолада: "Ҳақиқий демократик жамиятда... ҳокимдан тортиб милисагача, солиқчидан тортиб банкергача ҳайиқадиган бирдан бир куч бор, бу - матбуот кучи! Матбуот сўзининг фош этиш қудратидир!" - деб ёзибди. Шунинг учун ҳам дардимни сизларга айтгим келди.

Отам Мирзасалим Раҳимов ўзбек миллатининг сўзамол кишиларидан бири бўлгани учун 1937 йили адолатсиз отилиб кетди. Ёшлигимда халқ душманининг қизи деган тамға билан бошим эгилиб ўтди.

Онагинам, акаларим ёрдамида ўқидим, ўқитувчи деган касбни эгалладим. 1986 йилнинг 15 май куни 50 ёшга тўлишим муносабати билан, қолаверса, 9 боланинг онаси бўлганим учун Тошкент шаҳар Чилонзор тумани ижтимоий таъминот бўлимига тегишли ҳужжатларни тақдим этиб, нафақа тайинлашни сўрадим. Ҳужжатларим инспектор Эътиборхон Мирҳодиевага топширилди. Аммо у киши менинг сўровимни сабабсиз чўзавергани боис бошлиқ Т.Усмоновага учрадим. У киши менинг ишим бўйича Мирҳодиевага алоҳида топшириқ бердилар. Э.Мирҳодиева эса аввалги ишлаган жойларимга маълумот сўраб ёзган хатида исм-фамилиямни "Раҳимова Ҳуррият" деб эмас, "Раҳимов Хуршид" деб кўрсатибди. Натижада, мен меҳнат қилган жойлардан "Бизда Раҳимов Хуршид ишламаган" деган жавоблар келди. Оқибатда менга нафақа тайинлаш рад этилди...

Бу ишга ўзим киришдим. Бахмал тумани ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи 1987 йил бошидаёқ 17,5 йилдан зиёд ўқитувчи бўлиб ишлаганимни тасдиқловчи ҳужжат ва буйруқ нусхалари илова қилинган хат юборди. Бироқ бунга мутасаддилар қулоқ солишмади. Мен юқори идораларга шикоят ёзишга мажбур бўлдим. Ниҳоят, ижтимоий таъминот вазири ўринбосари Саидов ҳамда текширувчи Х. Файзуллаевлар масала моҳиятини тушуниб, шикоятимга ижобий жавоб ёзишди. Бу пайтда Э. Мирҳодиеванинг масъулиятсизлиги, ўз ишига совуққонлиги ҳақидаги гапларим тўлиқ тасдиқланган, қайд этилган эди. Аммо Р.Холмуродов деган шахс "Пенсия иши"ни ўзига чақириб олиб, уни бесабаб бажартирмай турди. Яна шикоят ёздим. Бу ҳам кутилганидек натижа бермаганидан сўнг судга мурожаат этишга мажбур бўлдим. Ахир, бу югур-югур орқасидан саккиз йил (!) вақт кетди (1986 йил 15 майдан то 1994 йилнинг 1 июнигача), боз устига вазирликдаги масъул жаноблар саккиз йиллик пенсиямни ҳисоблашда атайлаб пул миқдорини кам кўрсатишганди. Ҳуллас, Фуқаролик кодексининг 14-15-моддаларига кўра менга етказилган зарарни Чилонзор туман ижтимоий таъминот бўлимидан, ўз навбатида айбдор шахслардан ундиришни талаб этдим. Аммо Чилонзор туман суди моддий зарарнинг ҳаммасини эмас, негадир дастлабки беш йили бўйича қарор чиқариб, даъвомни қисман қаноатлантирди, холос... Ҳолбуки, ижтимоий таъминот вазирлигининг ўзи менга 8 йил-у 15 кун учун пенсия пули тўланишини лозимлигини тан олиб турса-да, суд ўз қарорида фақатгина 5 йилини ҳисоблаб ундириб берди. Энг ажабланарли жиҳати шундаки, менга ўша пайтда 47164 сўм-купон эмас, балки Президент Фармонлари асосида пенсияларга қўшилиб борган ўсишлар билан 1 млн.195 минг 214 сўм-купон тўланиши лозим эди. Суд бунга мутлақо эътибор бермади...

Чилонзор туман судининг қароридан норизо бўлиб юқори турувчи суд идораларига кетма-кет бир қанча шикоятлар ёздим. Аммо мутасадди ташкилотлар менинг важларимни тўла текширмай, ёзган шикоятларимни асоссиз равишда рад этиб келишмоқда. Ҳолбуки, суд қарорида бир-бирини инкор этувчи ҳолатлар кўп, қолаверса, менга етказилган зарарнинг умумий миқдори ўша пайтда "1 млн.195 минг 214 сўм-купон"ни ташкил этиши менинг хомчўтимгина бўлиб қолмай, вазирликдаги айрим масъул шахсларнинг ҳам хулосасидир. Буни тасдиқловчи фуқаролик ишида етарлича ҳужжатлар ҳам мавжуд. Қолаверса, амалиётдаги қонун ҳам шуни тақозо этади. Аммо суд идоралари бу ҳолатларга мутлақо эътиборсизлик билан қараб келмоқдалар!

Президентнинг Фармонлари асосида пенсияларга қўшилиб борган бу ўсишлар қонуний эмасми?!

Фуқаролик Кодексининг 365-моддасига кўра судда очилган янги ҳолат ҳар қанча кучга кирган ҳал қилув қарорини қайта кўрилишига мажбур этмайдими?

Ҳурматли таҳририят ходимлари!

Мен тўққиз фарзанднинг онасиман. Ўн етти йилдан зиёд вақт ўрта мактабда ўқитувчилик қилдим. Аммо шунча меҳнатларимга қарамай ўз вақтида пенсияга чиқишимга айрим масъулиятсиз амалдорчалар халал беришди, улар устидан арз қилиб судга бердим, суднинг аҳволини кўриб турибсиз... Бу нима кўргулик? Бу маишмашаларнинг барчасига сабаб ўша - Чилонзор тумани ижтимоий таъминот бўлими ходимларининг бефаросатларча "Ҳуррият" исмимни "Хуршид" дея ўзгартиришиб ёзишгани-ю оқибатда кўпгина ҳужжатлар чигаллашиб кетишидадир. Зораки, "Ҳуррият" газетаси аралашувидан сўнг қонуний ҳуқуқларим тикланиб, кўп йиллик оворагарчиликларга нуқта қўйилса...

Ёрдам кутиб,

Ҳуррият РАҲИМОВА

Тошкент

МИШ-МИШ ВА ҒИЙБАТ: ФАЗИЛАТМИ Ё ИЛЛАТ?

Келинг, азиз муштарийлар, ушбу мавзуда ғийбатлашайлик!

Банк ходимлари ва ишбилармонлар учун чиқариладиган "Бозор, пул ва кредит" журналидаги (1998 йил, 3-сон) "Миш-мишлар ишга халал берганда..." сарлавҳали мақолани ўқиб кўпдан буён дилимга тугиб юрган мулоҳазаларни "Аёл" саҳифасида эълон қилишга жазм этдим. Йўқ, мен бу билан аёллар миш-мишчи ва ғийбатчи демоқчи эмасман, қолаверса, бу борада эркаклар аёллардан ўтади деган фикрдан ҳам йироқман. Бу масалани қўя турайлик-да, умуман, мавзу хусусида фикр олишайлик.

Номи тилга олинган мақолада миш-миш ва ғийбатнинг фазилатлари ҳам, иллатлари ҳам баён этилган.

Тўғри, миш-миш ғийбатдан кўра қулоққа холисроқ ботади. Миш-миш енгилроқ, ҳавойироқ маъно касб этади. Ғийбат эса - оғир. Ҳар икки одатнинг яхши ё ёмонлигидан қатъи назар, улар "бамисоли ошқозондаги микробларга ўхшайди".

Ҳам тўғри, ҳам баҳслироқ таъриф эмасми? Чунки микроб одатда касал тарқатувчи... алланима. Бундан чиқди, ғийбат ҳам жисмоний бўлмаса-да, маънавий хасталик урчитувчи бир офат. Демак, ҳеч қандай мулоҳазага ўрин қолдирмай ғийбатнинг уйига ўт қўйиш керак, вассалом! Бироқ, дунё ҳеч қачон микробсиз қолмаганидек, маънавий микроб бўлмиш ғийбатсиз, фисқу фасодсиз ҳам қолмайди. Хўш, бу ҳолда нима қилмоқ керак? Ахир, ғийбатдан озор чекиб юрганлар озмунчами? Азият чекаётганлар, тинчини йўқотаётганлар, оиласи бузилаётганлар, мансаб-мартабасидан жудо бўлаётганлар, "яхши" номи "ёмон"га чиқаётганлар озмунчами орамизда?

Миш-миш ва ғийбат бамисоли ошқозондаги микробга ўхшайди.

Миш-миш ва ғийбатни кишилар бир сўз билан "майда гап" деб ҳам атайди. Хўп, майда гап қаерда кўпаяди? Назаримда, майда гап катта мақсад-маслаклари бўлмаган, ўзининг мудом шуғулланадиган касб-кори, қизиқишлари чекланган, дунёқараши тор майда одамлар орасида бургадек урчийди. Журналдаги мақолада қизиқ сабаб кўрсатилади: "Ғийбат гаплар кўпинча аёллар томонидан, иш кам бўлиб, пул эса ундан камроқ бўлган муҳитда жуда яхши "болалайди". Шахсий ҳаётнинг ночорлиги, ишлаб чиқаришда мақсад ва моддий рағбатлантиришнинг йўқлиги туфайли одамлар бир-бирларини ғийбат қила бошлайдилар".

Кўринадики, маънавиятдаги кемтикликнинг келиб чиқишига маълум маънода муҳит ҳам сабабчи бўлиши мумкин. Бундай муҳит ҳар қандай ташкилотда, ҳар қандай жамоада у ёки бу кўринишда мавжуд.

"Майда одамлар" деган иборани қўлладик. Бундай одамлар фақат маҳалла-кўйда, ишламайдиганлар орасида, бундайроқ жамоаларда эмас, ҳар қандай нуфузли идораларда ҳам учрайди. Фақат, каттароқ мартабадаги раҳбарнинг майдалиги, каттароқ идора кишисининг майдалиги бошқачароқ бўлади. Бундай жойлардаги майда гаплардан катта хулоса ва ҳукмлар келиб чиқиши ҳеч гап эмас. Иккита-иккита, учта-учта бўлиб биқиниб олиб "мириқиб" ғийбатлашадиган, шу ғийбат асносида қанчадан-қанча қора кўзнинг ёки мансаб-мартабанинг тақдирини "бирёқлик" қилишлар ҳам бор ҳақиқат. Бунинг расмий ва ҳатто илмий тилда "конфедициал суҳбат" деган номи бор, "хизмат юзасидан" ҳам дейишади.

Албатта, хизмат юзасидан ҳар қандай гап-сўз кўчага чиқариб достон қилинавермайди, буни тўғри тушуниш лозим. Баъзан ахборот "утечкаси" дуппа-дуруст ишнинг пачавасини чиқариб қўйиши ҳам эҳтимолдан холи эмас.

Шу ўринда, "Миш-мишлар ишга халал берганда..." мақоласидаги "Миш-миш ҳам, ғийбат ҳам одамнинг ахборот олишга бўлган эҳтиёжини қондиради", деган мулоҳаза кишини ўйга толдиради.

Кўряпсизми, онгли инсон борки, у тинимсиз янгилик олишга эҳтиёж сезади. Ўз теварак-атрофида, ўзи меҳнат қилаётган ва яшаётган жамоасида кечаётган янгиликларга, айниқса, ташналик кучли бўлади. Негаки, жамоадаги янгилик катта-ю кичик ходимнинг тақдирига таъсир кўрсатиши мумкин. Хусусан, маошга, раҳбарнинг алмашинувига, раҳбарнинг ходимларга муносабатига, ҳар кимнинг зиммасига юклатилган ишнинг ҳажмига ва олинаётган манфаатига дахлдор маълумотларга қизиқмасликнинг имкони ҳам йўқ. Айни шу борадаги ахборот алмашинуви чекланган, сохталаштирилган, алдов, ғирромлик аралашган жойда ички муҳитни, ички кайфиятни миш-миш ва ғийбат ўз "қўлига" олади.

Бундай ҳолатда "беозор" миш-миш ҳам, озорли ғийбат ҳам ишга халал беради. Муҳитга озор етказадиган ходимга қандай муносабатда бўлиш керак?

Вазифасидан озод қилиш керак! Ундан воз кечиш керак! Тараққий этган мамлакатлар тажрибасидан келиб чиқилса, ҳатто ўз маошининг миқдорини ҳамкасбларига ошкор қилиш ёки бошқаларникини суриштириш ҳам ходим билан хайрлашиш билан тугайди. Биз эса...

Ғийбатчини ишдан бўшатиш мумкинми?

- Ойлигинг қанча?
- Қўлга қанчаси тегади?
- Кундалик тушиб турадигани борми?
- Маошингга 47 сўмлик буханкадан нечта беради?

"Левый" топмасанг, дунёдан мошина кўрмай ўтасанми?..

Мана, кўряпсизми, сал тилга эрк берсак ғирт миш-мишчи ва ғийбатчи бўлиб қолиш ҳеч гап эмас, ваҳоланки, мақсадимиз муҳитимизда ва маънавиятимизда учрайдиган бир фазилат ё иллат ҳақида баҳс қўзғаш эди.

Келинглар, шу ҳақда эринмай фикрлашайлик...

ОВОЗА

Янги йилдан Тошкентдаги «Отчопар» ва «Чорсу» бозорларига аёллар бепул киритилар эмиш

Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги "Зулмон-ота" хусусий фирмаси **тугатилади.**

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой муддат ичида қабул қилинади.

ҲУРРИЯТ
Мустақил газета
Ўзингни англаб ет!

Муассис:
Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси

Бош муҳаррир:
Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати:
Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Амирқул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63, 136-58-79
Буюртма – Г 047
Индекс:
Якка обуначилар учун – 233
Ташкилотлар учун – 234

Навбатчи муҳаррир:
Зокиржон АЛИБЕКОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Босиш вақти — 20.00
Топширилди — 21.00